

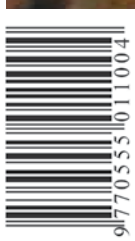

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1167 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. новембар 2015. године

ISSN 0555-0114

О будућности
српских светиња
на КиМ

Поводом кандидатуре косовских институција за чланство у УНЕСКО и најновије изјаве г. Петрита Селимија који одбија сваки разговор о српској баштини у оквиру бриселског дијалога Епископ рашко-призренски и члан Св. Архијерејског Синода Г. Теодосије издао је следеће

Саопштење

Најновија изјава заменика министра иностраних послова косовских институција г. Петрита Селимија пре три дана у дневном листу *Данас* коначно је показала стварне намере Приштине поводом питања српске православне духовне и културне баштине на Косову и Метохији.

Наиме, у својој изјави г. Селими експлицитно тврди да питање српске православне баштине неће бити разматрано у Бриселу, јер је оно већ разматрано у Бечу у оквиру Ахтисаријевог плана и да Косово не жели да дискутује о питањима која су већ решена.*

Његова Светост Патријарх српски Иринеј је у свом писму генералном директору УНЕСКО гђи Ирини Боковој 14. септембра, говорећи о угрожености српског идентитета и светиња на Косову и Метохији, између осталог, снажно нагласио да СПЦ „одлучно инсистира да питање српског православног наслеђа на Косову и Метохији мора да буде укључено у бриселски дијалог између Београда и Приштине“ и да су СПЦ потребне међународне гаранције за њену баштину на овом простору. Влада Србије је истог месеца званично затражила од кабине-

та високог представника ЕУ за спољну политику гђе Федерике Могерини да се што пре отвори дијалог о питањима српске баштине и имовине СПЦ на Косову и Метохији у оквиру бриселског дијалога.

Косовска страна је на ове конкретне предлоге за дијалог, који би се водио под покровитељством Европске уније, одговорила писмом највиших косовских званичника генералном директору УНЕСКО 7. октобра гарантујући да се косовске институције придржавају Анекса 5 Ахтисаријевог плана о заштити идентитета, имовине и посебних односа са Србијом и да ће гарантовати СПЦ пуну заштиту.

Ово писмо са обећањима косовских званичника нас је изненадило с обзиром на то да је познато да су косовске институције већ избрисале из свог Устава и закона свако помињање Ахтисаријевог плана, а самим тим и Анекса 5 и принципа заштите српске баштине још 2010. године и да је садржај Анекса 5 само једним делом унесен у косовске законе, који су, како добро знамо, подложни промени и нису под међународним гаранцијама.

Српска Православна Црква се уверила у стварне намере ко-

совских институција још у априлу месецу ове године када је Министарство културе Косова припремило нови нацрт закона о културној баштини који је игнорисао посебан статус објекта СПЦ. Исто се поновило и са недавним нацртом стратегије за културну баштину на Косову у предстојећем периоду до 2025. године. Иако су оба документа повучена због отвореног противљења СПЦ и снажне међународне интервенције, оба документа јасно показују да су ставови изречени у поменутом писму косовских званичника само неискрена обећања у служби што лакшег уласка Косова у УНЕСКО јер је непосредно пре овог писма поменути нацртима закона и стратегије за културну баштину Приштине управо изнела супротан став, потпуно негирајући посебан статус баштине СПЦ.

Стога поменути став г. Селимија додатно потврђује сумње СПЦ у искреност косовских званичника. Нажалост, одбијање Приштине да прихвати дијалог о српској православној баштини у Бриселу јасно показује да је њихов циљ да што пре уђу у УНЕСКО како би статус у овој организацији искористили као

средство даље културне репресије против СПЦ поновним стављањем на сто спорних нацрта закона о култури, а све под кишобраном УНЕСКО.

Имајући у виду читав овај след догађаја, Епархија рашко-призренска СПЦ најоштрије осуђује ову изјаву г. Селимија и предлаже да се под покровитељством ЕУ што пре отвори дијалог о српској баштини на Косову и Метохији и да се заустави процес уласка Косова у УНЕСКО. У оваквој ситуацији, у којој наша баштина нема адекватно међународно гарантовану заштиту, апсолутно је јасно да би улазак Косова у УНЕСКО био отворени акт културне репресије над српском баштином на Косову и Метохији, која је у току 15 година више пута страдала управо од албанских екстремиста, због чега су, уосталом, наше светиње већ годинама на листи Светске културне баштине у опасности. Наши манастири и цркве нису и не могу бити музеји, већ су богослужбени објекти, и сваки покушај Приштине да примени насиље било институционалним путем или подстицањем антиправославног расположења биће додатни показатељ стварних намера које воде албанизацији целокупне културне и духовне баштине на Косову и Метохији.

Српска Православна Црква је спремна да своју забринутост због одбијања дијалога Приштине отворено потврди још једном пред свим чланицама УНЕСКО и да упозори да ће евентуални пријемом Косова у ову организацију, посебно у оваквој ситуацији нашим светињама, које су и једини објекти УНЕСКО на Косову и Метохији, бити наметнута отворена окупација. После свега овога наша Епархија не може да има поверења у косовске институције и до почетка дијалога о културној и духовној баштини биће при-

<http://www.eparhija-prizren.com>

нуђена да суспендује директне контакте са косовским званичницима, настављајући да своје проблеме са Приштином решава уз посредовање међународних представника на Косову и Метохији, уколико они покажу за то спремност. У ситуацији када **Врховни суд Косова практично одузима манастиру Високи Дечани 50% његове имовине и када се понављају вандалски акти, као недавно каменовање цркве у Ораховцу уз сталне претње рушења Храма Христа Спаса у Приштини, можемо само да кажемо да на овај начин косовске институције све више угрожавају наш живот и опстанак на Косову и Метохији.** Изјаве које се из Приштине пласирају у свет да су српске цркве на Косову наводно заштићене у светлу свих изјава и догађаја потпуно падају у воду пред чињеницом да су то једини хришћански објекти у Европи под оваквим безбедносним режимом полиције и НАТО снага, што је директна последица вишегодишњег албанског вандализма, етничке и верске нетолеранције.

Овај наш став није политички мотивисан, што смо понајбоље показали вишегодишњом спремношћу да радимо са свим људима добре воље и у свему што води очувању нашег народа, баштине и светиња. Зато се и надамо се да

ће међународна заједница помоћи да се овај проблем превазиђе отварањем што скоријег дијалога о нашој баштини у Бриселу и да српска православна духовна и културна баштина на Косову и Метохији убудуће не буде камен спотицања, већ мост за помирење свих људи добре воље на овим просторима.

Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски ТЕОДОСИЈЕ

Призрен – Грачаница,
16. октобар 2015. г.

Извор: Епархија рашко-призренска /
<http://www.eparhija-prizren.com/>

* http://www.danas.rs/danasrs/politika/spc_je_bezbedna_na_kosovu.56.html?news_id=309512: „Да ли ће питање српског православног наслеђа бити отворено у бриселском дијалогу? – Не. Ово питање је разматрано на бечком дијалогу током процеса који је водио изасланик УН Марти Ахтисари. Даљу помоћ су унилатерално обезбедили косовски лидери. У Бриселском дијалогу не може бити отворена ниједна тема без експлицитног пристанка обе стране и сигурно је да Косово не жели да дискутује о питањима која су већ решена. Бриселски дијалог нема ништа са агенцијама УН. Дијалог се односи на то да се две државе међусобно признају корак по корак.“

Деца код Патријарха

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је, 20. октобра 2015, у Патријаршији српској у Београду децу из Вуковара, која су у посети Београду током манифестације „Дани Београда“.

У Ђупису

На празник Покрова Пресвете Богородице, на повратку из Пећке патријаршије, Патријарх српски Иринеј посетио је свештену обитељ Пресвете Богомајке у Ђупису.

Његову Светост је дочекао Епископ рашко-призренски Теодосије, заменик Епископа нишког у обављању дужности епархијског архијереја, са сестринством манастира и сабраним народом. Након свечане доксологије Епископ Теодосије је поздравио Његову Светост који се обратио верном народу пригодном беседом о празнику Покрова Пресвете Богородице.

У Влади Србије

Патријарх српски Иринеј разговарао је, 15. октобра 2015, са председником Владе Републике Србије Александром Вучићем у седишту Владе Србије у Београду.

Премијер је са Патријархом и другим црквеним великодостојницима разговарао о Европској унији и Косову и Метохији, јавља Танјуг. Састанку су присуствовали Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, Епископ рашко-призренски Теодосије, Епископ шумадијски Јован, секретар Светог Архијерејског Синода протојереј-ставрофор Саво Јовић, министар спољних послова Ивица Дачић, министар културе Иван Тасовац, министар правде Никола Селаковић, министар унутрашњих послова Небојша Стефановић, министар одбране Братислав Гашић и директор Канцеларије за Косово и Метохију Марко Ђурић.

Извор: www.spc.rs

У Раковици

Патријарх српски Иринеј освештао је, 17. октобра 2015, новоизграђени Благовештенски храм у манастиру Раковица. Светом Архијерејском Литургијом и чином освећења начелствовао је Његова Светост уз саслужење свештеномонаштва АЕМ.

„Када ми градимо храм Божији, тај храм гради и нас, чини нас домовима Божијим и храмовима Духа Светог. То је и смисао подизања свих храмова, и овог дивног храма посвећеног Матери Божијој“, беседио је Патријарх српски Иринеј.

У Пећкој патријаршији

Фото вест: Покров Пресвете Богородице – слава Пећке патријаршије.

У Покровској цркви

Патријарх српски Иринеј служио је, 18. октобра 2015, Свету Архијерејску Литургију у Храму Покрова Пресвете Богородице у Београду.

Овом приликом Његова Светост је освештао нове иконе на иконостасу и рукоположио ђакон Вукашина Теофиловића у чин свештеника.

У Новом Саду

Манифестацију Дани Српске у Србији свечано је 19. октобра 2015. у Новом Саду отворио председник Републике Српске Милорад Додик. Присутне у Српском народном позоришту поздравили су Патријарх српски Иринеј и Епископ бачки Иринеј.

Патријарх Српски је истакао да смо ми од наших предака научени да градимо мир. „Ми своју историју и културу зидамо на темељима мира, то смо чинили у прошлости, то чинимо данас, а надамо се да ћемо и сутра“, поручио је Свјатјејши.

Поздрављајући окупљене, Епископ Иринеј је рекао да река Дрина није река која по Константину Порфирогениту раздваја српске земље на Босну и Рашку, него река која спаја српски народ с обе обале реке Дрине.

Извор: Епархија бачка

Врх државе Србије, Српске Православне Цркве и САНУ сагласни:

Србија неће признати независност Косова

На седници државног врха, представника САНУ и Српске Православне Цркве одржаној 20. октобра 2015. г. били су присутни председник Републике Србије Томислав Николић са саветницима, председник Владе Александар Вучић, председница Народне скупштине Маја Гојковић, потпредседник Владе и министар спољних послова Ивица Дачић, министри Небојша Стефановић, Братислав Гашић и Никола Селаковић, директор Канцеларије за Косово и Метохију Марко Ђурић, Патријарх српски Иринеј са члановима Светог Синода Српске Православне Цркве и представници Српске академије наука и уметности, председник Владимир Костић и Љубомир Максимовић.

На овој седници донети су следећи закључци:

1. Све институције и државни органи Републике Србије оштро се супротстављају пријему „Косова“ у чланство организације Унеско и позивају чланице Извршног савета и Генералне конференције поменуте међународне организације да захтев „Косова“ и земаља које тај захтев подржавају – одбију и одбаце. Српске цркве и манастири на Косову и Метохији припадају баштини у власништву Српске Православне Цркве и Републике Србије, и свако отимање те баштине значило би недвосмислено угрожавање опстанка најзначајнијих религијских, културних и историјских споменика српског народа, али и европског и светског културног наслеђа на Косову и Метохији, али и српског становништва које и даље живи на том подручју.

2. Република Србија неће признати независност „Косова“ и бориће се за очување националног, духовног и културног бића српског народа на Косову и Метохији. Истовремено, свесни тешке реалности на терену, а посебно због погледа у другачију и бољу будућност како за Србе, тако и за Албанце на Косову и Метохији, држава Србија, Српска Православна Црква и САНУ сматрају да је неопходно све проблеме решавати на миран начин и уз додатне напоре за успостављање бољих односа са Албанцима. Подршка стварању Заједнице српских општина као инструмента заштите колективних поли-

тичких, економских, културних и других права српског народа на Косову и Метохији биће један од приоритета државне политике у наредном периоду.

3. Српска држава ће наставити свој пут ка чланству у Европској унији, уз одржавање и унапређење традиционално добрих односа са Русијом, Кином и другим земљама. Такође, дијалог у Бриселу између Београда и Приштине требало би да се настави, а српска Влада и њена делегација имају пуну слободу, у оквиру Устава Републике Србије, да доносе компромисна решења, којима би Срби и Албанци трасирали бољу сарадњу и заједнички живот у будућности.

4. Посебно је разматран положај Срба у целом региону, потврђена одговорност и посвећеност Србије добробити Срба изван Србије, и посебно је истакнута потреба још веће и значајније сарадње и конкретизације специјалних и паралелних веза које Република Српска има са Србијом, како на пољу развоја економских односа и инфраструктурних пројеката тако и у сферама културе, уметности и спорта.

5. Сви органи и институције Републике Србије, у јек мигрантске кризе и дестабилизације региона, препознају регионалну сарадњу, стварање бољих и виших облика заједништва и кооперације са другим земљама у региону као витални државни и национални интерес. Србија ће дати активан допринос томе да мир и економски просперитет у нашем региону постану главне теме, уместо политичких зађевица.

6. Сви присутни су се сагласили да је потребно да у друштву влада отворен, континуиран дијалог о кључним националним питањима, да не постоје табу теме и да је постојање различитости доказ српске толерантности, српске отворености и српске снаге.

7. По усаглашавању основних елемената политике коју морамо да водимо, потребно је постићи највиши степен акционе саборности и јединства у спровођењу политике око које су се сагласили највиши државни органи, Српска Православна Црква и САНУ.

Извор: rts.rs / сџц.срб

У Епархији врањској

Оснивање Свеправославног друштва „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“

У духу православља, вере и заједништва у Врању је основано Свеправославно друштво „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“. Састанцима у Саборном храму и кући аве Јустина, 3. и 4. октобра 2015, присуствовали су представници помесних Православних Цркава. Друштво ће своје седиште имати увек у Врању, а на челу друштва биће Епископ врањски. Ово је била и прилика да се састану и представници Међуправославне хуманитарне организације „Служитељи здравља љубави“.

Међуправославни сусрет који је одржан у Врању сабрао је митрополите и епископе из Српске Православне Цркве, Руске, Грчке, Пољске и Албанске Православне Цркве: високопреосвећене митрополите: димитријадског и алмирског Игњатија (ГПЦ) и загребачко-љубљанског Порфирија, Њ. П. епископе: шахтинског и милеровског Симона (РПЦ), горличког Пајсија (ППЦ), бачког Иринеја, крушевачког Давида, франкфуртског и целе Немачке Сергија, стобијског Давида, домаћина – врањског Пахомија, у име Епископа ваљевског Милутина протојереја Милована Теофановића, у име Епископа аустријско-швајцарског протојереја-ставрофора Богољуба Поповића и у име Архиепископа тиранског Василија Криста.

Представници Цркава започели су сабрање у Свеправославном центру „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“. Учесницима се најпре обратио домаћин изразивши захвалност што су се одазвали позиву.

Присутни су усвојили Статут друштва и својим потписима потврдили његово оснивање. Усвојени су и циљеви, а све за промовисање учења оца Јустина, обogaћивање сарадње између митрополија и епархија, као и организовање активности из области уметности, културе, образовања и спорта.

Скупштина друштва изабрала је и чланове Управног одбора друштва: Митрополита загребачко-љубљанског Порфирија – који је председник одбора, Епископа бачког Иринеја, Епископа крушевачког Давида, Епископа ваљевског Милутина и Епископа врањског Пахомија.

По завршетку радног дела одржана је и конференција за новинаре, на којој су говорили чланови председ-

ништва Скупштине друштва: Митрополит димитријадски и алмирски Игњатије из Волоса (Грчка), Епископ горлички Пајсије (Пољска) и Епископ бачки Иринеј.

„Ми смо ту да дајемо стварне одговоре на питања, дилеме и лутања наших савременика“, истакао је Епископ бачки Иринеј.

У недељу, 4. октобра служена је Света Архиепископска Литургија у Саборном храму Св. Тројице у Врању.

Литургијом је началствовао Митрополит димитријадски и алмирски Игњатије уз саслужење архиепископа: шахтинског и милеровског Симона, горличког Пајсија, крушевачког Давида, стобијског, Давида и врањског Пахомија.

По завршетку Св. Литургије, Епископ Пахомије и представници Цркава учествовали су у обележавању Дана ослобођења града Врања у Првом светском рату. На Шапраначком гробљу у Врању, парастос су служили Митрополит Игњатије, Епископ Пајсије и Епископ Пахомије.

М. Р.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1167

2
Саопштење

4
Активности Патријарха

5
Србија неће признати независност Косова

6
Оснивање Светправославног друштва „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“

8
О недељу званом „Нацрт закона о слободи вјероисповијести“ у Црној Гори
др Александар Раковић

10
Сачувајмо *Летопис Матице српске*

11
Велика сликарка и мисионарка

12
Ко је био прота Милутин, отац Николе Тесле? (3. део)
Отац и син
(Прота Милутин и Никола Тесла)
Милован Машић

16
Истина уме да заболи

18
Хришћанске традиције у српској фразеологији (први део)
др Ксенија Кончаревић

22
Христолошка химна (Фил. 2, 6–11) (први део)
др Предраг Драгићиновић

24
Како нас је видео А. Рајс (41)
У славу маршала и песника
Анђоније Ђурић

26
Хришћанство и национални идентитет у виртуелном свету
Александар Арсенин

28
Мајстор Екхарт и теологија одвојености
Лазар Нешић

30
Достојевски на боготражитељском путу оца Сергеја Булгакова [I]
Блајоје Пантелић

33
Православно удружење просветних радника „Гаврил Стефановић Венцловић“

36
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:
Црква Св. Николе у Приштини после мартовског погрома 2004. г. (црква је обновљена 2009. г.)
Фото: Ђор Маринковић
(фото-архива редакције Православља)

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крућковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Ђојчић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број: 145-4721-71 Марфин банка Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број: Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10 Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve, Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavljje@spcrs – редакција
pretplata@spcrs – претплата
pravoslavlje.rs – www.pravoslavljje.rs
web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1167. броја Православља, завршена је у суботу, 24. октобра 2015. године у 10.00 часова, а број овај број новина Српске Патријаршије је у штампу предат у среду 28. октобра 2015. г.

О недељу званом „Нацрт закона о слободи вјероисповијести“ у Црној Гори

др Александар Раковић

Реч је о томе да црногорске власти имају намеру да се грубо умешају у унутрашње уређење Српске Православне Цркве.

Сепаратистичке власти у Црној Гори, на чије се чело ставио Мило Ђукановић, пустиле су у септембру 2015. на јавну расправу Нацрт закона о слободи вјероисповијести. Овим текстом је испаљен стартни хитац за дуго очекивани „коначни обрачун“ црногорских сецесиониста са Српском Православном Црквом у Црној Гори. Нацрт закона о слободи вјероисповијести не нуди Српској Православној Цркви ништа друго осим да буде истерана из њених историјских простора.

Колико је, дакле, opak Нацрт закона о слободи вјероисповијести?

У члану 7 стоји: „Вјерска заједница дјелује у складу са правним поретком Црне Горе, јавним редом и моралом. Дјеловање вјерске заједнице не смије бити усмјерено против других вјерских заједница и вјероисповијести, нити на штету других права и слобода вјерника и грађана. Забрањено је политичко дјеловање вјерске заједнице и злоупотреба вјерских осјећања у политичке сврхе.“

Могло би се, наравно, на први поглед рећи да у овом члану нема ничег спорног, али познаваоцима прилика у Црној Гори је све јасно. Сепаратистички режим у Црној Гори већ скоро две деценије оптужује Српску Православну Цркву да не дјелује у складу с „правним поретком“ Црне Горе. Разлог за ове лажне оптужбе не лежи у чињеници да је Српска Православна

Црква стала насупрот Црне Горе. Напротив, Српска Православна Црква у Црној Гори на челу с Митрополитом Амфилохијем се трудила, чини се утопијски, да пружи руку црногорским властима и приволи их на достојанствен саживот. Насупрот томе, Мило Ђукановић је изјавио да државност Црне Горе никада неће бити у потпуности заокружена док на њеном тлу постоји Српска Православна Црква. С тим у вези је и упозорење саопштено путем члана 7 да „вјерска заједница“, а овде се наравно мисли на Српску Православну Цркву, не сме да одбрани свој канонски поредак од „других вјерских заједница и вјероисповијести, нити на штету других права и слобода вјерника и грађана“ а ту је свакако реч о такозваној „Црногорској православној цркви“ на чије се чело ставио извесни Миращ. Када је изрицала своје ставове против угрожавања канонског поретка и историјског права, Српској Православној Цркви је наметано да „политички дјелује“ и „злоупотребљава верска осјећања у политичке сврхе“.

Даље, члан 11 требало би да пропише ово: „Територијална конфигурација вјерске заједнице која је регистрована и дјелује у Црној Гори, не може се простирали ван Црне Горе. Сједиште вјерске заједнице која је регистрована и дјелује у Црној Гори мора бити у Црној Гори.“

Изричито је реч о томе да црногорске власти имају намеру да се грубо умешају у унутрашње уређење Српске Православне Цркве. Наиме, две епархије Српске Православне Цркве у Црној Гори читавим својим простором налазе се у Црној Гори: Митрополија црногорско-приморска и Епархија будимљанско-никшићка. Али, овим чланом црногорске власти имају намеру да „истерују“ из Црне Горе две епархије Српске Православне Цркве чији се простори једним делом налазе у Црној Гори а другим делом ван ње: Епархија милешевска се простира и у Републици Србији, а Епархија захумско-херцеговачка и у Републици Српској, Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Хрватској. Потом, седиште Српске Православне Цркве у Црној Гори не би више могло да буде у Београду, у оквиру јединствене целине Српске Православне Цркве, већ би морало да се смести у Црну Гору. Дакле, црногорска власт жели да „исиса“ епархије Српске Православне Цркве у Црној Гори из јединственог и недељивог тела Српске Православне Цркве и да епархије у Црној Гори скроји по свом нахођењу као да је то могуће. Уколико би овај нацрт био усвојен у Народној скупштини Црне Горе и тиме постао закон, нема сумње да би црногорска власт покушала да своју замисао спроведе голом силом увијајући је у правну форму.

Црква Светог Николе у Котору
(фото: Јована Стојиновић)

Но, антицрквени набој тиме није окончан. Наиме, у члану 16 стоји да се „назив вјерске заједнице... мора разликовати од назива других вјерских заједница и не смије садржати службени назив друге државе и њена обиљежја“.

Дакле, пошто име Српска Православна Црква може да асоцира на службене називе Републике Србије и Републике Српске, тиме јој се онемогућава да садржи српски придев у свом званичном имену у Црној Гори. Стога, према писцима тог опаког текста под насловом „Нацрт закона о слободи вјероисповијести“, Српској Православној Цркви уопште нема места у Црној Гори. То је јасно и изричито. Они ударају и тачку на „ј“ тиме што би Православној Цркви у Црној Гори било забрањено да користи црвено-плаво-белу тробојну заставу која је званична застава Републике Србије и Републике Српске и крст са оцилима јер се и она налазе у оквиру државног грба Републике Србије. Када је о црногорском режиму реч, нити Српској Православној Цркви нити било каквој црквеној организацији коју би имали намеру да скроје, не би било места у Црној Гори осим ако из идентитета не би било уклоњено све што је српско, што повезује српске земље и епархије и што мо-

Црногорске власти, на челу с Милом Ђукановићем, желе да одузму Српској Православној Цркви све манастире и цркве који су на простору Црне Горе подигнути од доба Немањића (средњег века) до српског и југословенског уједињења 1918. године.

же да асоцира на историјски српски идентитет Црне Горе. Поновимо, црногорска власт има намеру да ово спроведе чистим насиљем.

Потом, члан 52 гласи: „Вјерски објекти и земљиште које користе вјерске заједнице на територији Црне Горе, а за које се утврди да су изграђени, односно прибављени из јавних прихода државе или су били у државној својини до 1. децембра 1918. године, као културна баштина Црне Горе, државна су својина. Вјерски објекти за које се утврди да су изграђени на територији Црне Горе заједничким улагањима грађана до 1. децембра 1918. године, државна су својина.“

И ово је, дакле, потпуно јасно. Црногорске власти, на челу с Милом Ђукановићем, желе да одузму Српској Православној Цркви све манастире и цркве који су на простору Црне Горе подигнути од доба Немањића (средњег века) до српског и југословенског уједињења 1918. године. Када би црногорска власт конфисковала ове светиње, српски средњовековни и нововековни манастири и цркве били би дати на коришћење било коме за кога се определи режим у Подгорици.

Поновимо сада све још једном и што сажетије. Нацрт закона о слободи вјероисповијести има намеру да пропише, уколико га црногорске сепаратистичке власти усвоје и он добије снагу закона, да у Црној Гори: 1. Нема места за Српску Православну Цркву; 2. нема места за Православну Цркву која је део канонске целине чије се седиште налази у Београду; 3. нема места за српску средњовековну црквену традицију; 4. нема места за црквену организацију која баштини историјски српски идентитет Пра-

Његово Високопреосвештенство
Архиепископ цетињски Митрополит
црногорско-приморски др Г. Амфилохије
(деталј са насловне стране Светигоре бр.
249 из септембра 2015. г. – Црква
у Црној Гори на Распећу)

вославне Цркве у Краљевини Црној Гори са седиштем на Цетињу; 5. Нема места за српске цркве којима прети конфискација.

У Црној Гори заправо, када је о режимском уму реч, не би требало да има места за српски народ. Као и сви други који су се одвојили од српског етничког ткива, и црногорски сепаратисти показују патолошко понашање према народу из ког су потекли. Црногорски сепаратисти су за мање од две деценије институционално уништили све ослонце историјског идентитета Црне Горе. Они мисле да то могу да униште и у народу, као што су уништили у себи, али се варају. Српска Православна Црква и српски народ у Црној Гори надживели су окупаторе и империје, надживеће и црногорске сепаратисте.

Но, биће ваљда довољно разума да опаки и злослутни текст „Нацрт закона о слободи вјероисповијести“ никада не постане закон. ■■

Предстоји ли гашење часописа који најдуже излази?

Сачувајмо *Лешојис Матице српске*

Лешојис Матице српске је књижевни часопис који у читавом свету најдуже, а без већих прекида излази још од 1824. године. Делује необично и чудесно податак да је такву тековину створила управо српска култура, тако често изложена прекидима развојних континуитета.

Покренут у Новом Саду под називом *Српска лешојис*, а штампан у Будиму, овај часопис је, по замисли његовог покретача Георгија Магарашевића, постао централно место на којем су излагани резултати српског књижевног и научног стваралаштва. Уз то, *Лешојис* се систематски бавио сазнањима која у средиште пажње стављају језик, књижевност, историју, религију, фолклор и културу не само српског народа него и целог словенског света, „от Адријатског до Леденог, и от Балтиског до Црног мора“.

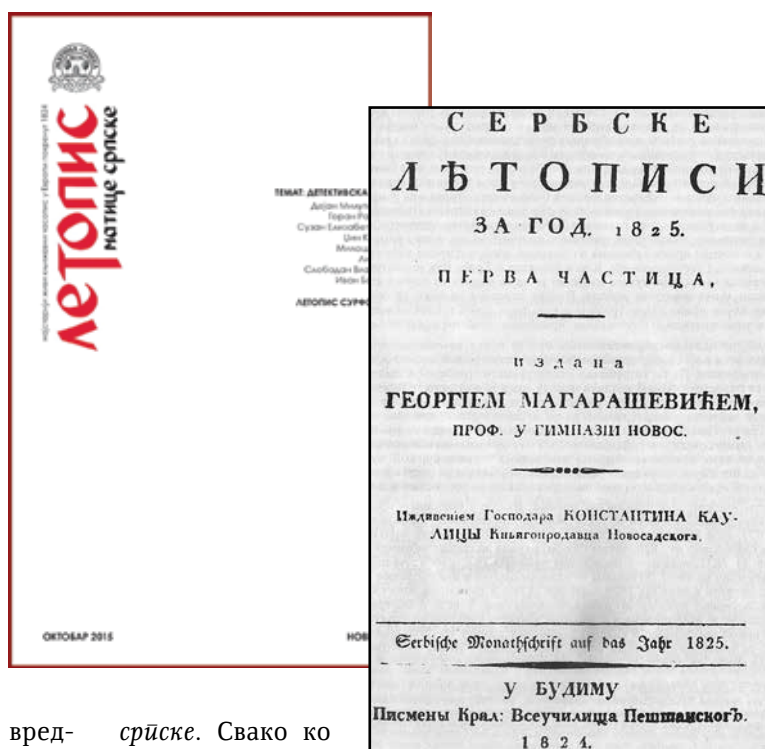
За све време свога трајања *Лешојис* је, понешто мењајући име (*Новиј србскиј лешојис*, од 1837; *Србскиј лешојис*, од 1842; *Србски лешојис*, од 1855; *Србски лешојис*, од 1865; *Српски лешојис*, од 1867; *Лешојис Матице српске*, од 1873), био и остао централни српски часопис који, понешто конзервативан, настоји да окупи проверене вредности српске књижевности, науке и културе. Своју мисију *Лешојис Матице српске* је остваривао са променљивим, али несумњивим успехом. Прекиди у раду су настајали само у времену великих историјских догађаја када није било елементарних услова за културни рад: у периоду снажних настојања угарске администрације да угаси установу 1835–1836, у време револуционарне 1848. године, као и током Првог и Другог светског рата. Часопис су уређивали значајни културни посленици.

Само девет година дели нас од обележавања двестогодишњице покретања *Лешојиса*. Није први пут да *Лешојис* наилази на тешкоће у излагању, али први пут га досадашњи финансијери нису препознали као приоритет. Таквим ставом опстанак овог живог споменика српске културе је доведен у питање. Тешка времена захтевају тешке мере. Редакција часописа је покренула акцију *Сачувајмо Лешојис* – одбројавање је почело и Будиме добротвор Матице

српске. Свако ко упуту донацију или се на одговарајући начин претплати (различите врсте пренумерације), на часопис, својим прилогом ће заправо омогућити трајност *Лешојиса Матице српске*, али и несметани рад Матице у целини – каже се између осталог на веб-сајту Матице српске.

Сви донатори ће бити позвани на Дан добротова, свечаност која ће се одржавати сваког 26. децембра, на којој ће се захваљивати доброторима и добротиницима који су помагали Матицу српску у текућој години. Тиме редакција часописа жели да покаже да гест сваког ко помогне опстанак *Лешојиса*, није само помоћ Матици и часопису, већ гест којим се на симболичан начин постаје део *Лешојиса* који траје већ два века, од далеке 1824. године.

М. Р.

Поводом 142 године од рођења Надежде Петровић

Велика сликарка и мисионарка

Манастири на њеним сликама, нарочито четири верзије Грачанице потврђују њено уверење. „Сви можемо изгинути, али наше споменике морамо сачувати“, рекла је сликајући у Призрену, граду цара Душана.

Дан рођења велике српске сликарке Надежде Петровић – 12. октобар, тачније 142 године од рођења ове храбре жене, врсне сликарке, покретача ликовних манифестација, оснивача ликовних удружења, и „мајке, болничарке српских ратника“, ове године је обележено бројним изложбама, реситалима, написима у нашим медијима, али и на насловној страни највећег светског интернет-претраживача Гугл. И то врло интересантним „дудлом“.

Професорка сликарства која је студирала у Минхену и Паризу, (прва самостална изложба већ 1900. године) чији се поједини радови („Ресник“, „Аутопортрет“, Нотр Дам“, „Булоњска шума“), стављају у раван врхунских европских мајстора тога времена, саоснивач Кола српских сестара (заједно са Браниславом Нушићем), рођена је 12. октобра 1883. године у Чачку, у породици у којој су две сестре такође постале сликарке, једна музичар, а њен најмлађи брат Растко, писац.

Са породицом се 1884. године преселила у Београд. Вишу женску школу завршила је у Београду 1891. године. Следеће, 1892. године, полаже испит за наставницу цртања у средњим школама и постаје ученица у атељеу Ђорђа Крстића. Већ 1900. године имала је прву самосталну изложбу у Београду, а годину дана

Сликарство Надежде Петровић уводи српску уметност у токове савремене европске уметности. Сачувано је око 200 Надеждиних дела. Током балканских ратова и Првог светског рата бавила се и фотографијом, као прва жена ратни фотограф.

касније започела је рад у атељеу Јулијуса Екстера у Минхену.

Године 1903, 26. августа, као одговор на погроме над хришћанима у, како се тада сматрало Старој Србији, након Илинденског устанка, оснива хуманитарно друштво Коло српских сестара. Надежда је са Милицом Добри крајем 1903. чак отишла у Македонију и тамо делила хуманитарну помоћ коју је друштво сакупило.

Као добровољна болничарка учествовала је у Првом балканском рату. Са српском војском је поново 1913. и 1914. године. У Надеждином сликарском опусу, тај период називају *Рајини њериод*. Тада настају слике: „Призрен“, „Две сељанке“, „Девојка у народној ношњи“, „Грачаница“, „Косовски божури“, „Скопље“, „Везиров мост“... и последња слика „Ваљевска болница“. Оно што није могла ни својом изузетном храброшћу и пожртвованосту да савлада је – болест. Разарајућа епидемија пегавог тифуса, окончала је Надеждин живот у Ваљеву, на месту ратне болничарке, 3. априла 1915. године. Жена чија су дела донела на свет, снажан, оригиналан израз и изванредно богатство боја, завршила је свој живот жртвујући се за друге, у мраком, тугом, болом и страхом обојеним данима, у каљузи и међу непрегледним шаторима болесних рањеника.

М. Р.

Ко је био прота Милутин, отац Николе Тесле?

– 3. део –

Отац и син

(Прота Милутин и Никола Тесла)

Милован Матић

Из недавно објављеног издања манастира Студенице *Српски прота Милутин Тесла (1819–1879), отац Николе Тесле*, аутора Милована Матића, издвајамо детаље о односу Николе Тесле са родитељима који су дуго истрајавали у намери да Никола постане православни свештеник. Никола је на крају издејствовао дозволу да студира технику.

У Госпићу

Госпић је две године пре доласка Милутина Тесле у њега изгледао овако по сведочењу једног савременика: „Овом приликом још коју о Госпићу: Ово мало, али врло благочастиво обштелство састоји се из 5 трговаца и неколико пензионисаних официера и још неке друге сиротиње – свега скупа 100 душа. За чудо, како ти људи на украшење своје мале цркве жртвују. После Трста и Карловца нема лепше цркве на крајини од Госпићке. Рједко би се где нашло обштелство, да скуп за 24 сата 1500 фор. као што је госпићко ове године о васкресенију, на један мали позив свештеника да се још као нужно у цркви купи небо, две литије и један полилеј. Истина, да је сам г. Ристовић дао половину тих новца. – Год. 1850. дало је обштелство за звона и подизање 4000 ф. а 1856. 2400 ф. за дом парохијални.“

У Госпићу ће Милутин Тесла остати од 1863. па до краја живота, тј. до 1879. године, служећи Божју службу у православном Храму Св. Георгија који је саграђен 1785. године, а по први пут срушен током Другог светског рата. Том приликом је потпуно уништен иконостас, који је 1902. године сликао проф. Бауер, иконе,

црквени мобилијар, богослужбени предмети и књиге. Усташе су у храму убиле и много Срба. На истом месту је 1964. године подигнут нови храм, који је 1992. године поново срушен до темеља, а на том месту у центру Госпића је данас паркиралиште за аутомобиле.

Милутин Тесла ће бити професор веронауке у госпићкој Реалној гимназији, поуздано од 1866. (а можда и раније), па до смрти, 1879. када ће и његов син Никола Тесла, одмах након очеве смрти бити кратко време суплент у истој Реалци, замењујући оца. Реална гимназија у Госпићу отворена је 1. августа 1860. године. Њен управник је од 1860. до 1871. био Јосип Велко. Нова двоспратна зграда реалке изграђена је 1869. а од 3. маја 1948. године носила је назив „Никола Тесла“.

Парохију Госпић у Протопрезвитерату личком је 1878. године

Парохијски дом у Госпићу, данашњи изглед
(фото: eparhija-gornjokarlovacka.hr)

У Госпићу ће свештеник Милутин Тесла остати од 1863. па до краја живота служећи у православном Храму Св. Георгија који је саграђен 1785. године, а по први пут срушен током Другог светског рата. Усташе су у храму убиле и много Срба. На истом месту је 1964. године подигнут нови храм, који је 1992. године поново срушен до темеља, а на том месту у центру Госпића је направљено паркиралиште за аутомобиле.

сачињавало пет места: Липе, Дивосело, Смиљан, Бужим и Госпић, са две цркве: у Госпићу Св. Ђорђа и у Смиљану Св. Петра и Павла. Парох је био Милутин Тесла, намесник, а систематизовани капелан

Смиљан: црква и парохијски дом, изглед до 1941. године

је био Гедон Вукмировић. Број верника износио је 2.153, брачних парова 360, а број кућа био је 242.

Слику проте Милутина из дана проведених у Госпићу даје Мојсије Мојо Медић: „Па ми се чини као и да сада гледам проту Милутина Теслу с подигнутим наочарима на челу, како се наслонио на отворени прозор од своје парохијске канцеларије, те за вријеме одмора од каквога службенога посла гледа на пролазнике или заподјене какав разговор с

којом познатијом личношћу... и тада смо га могли на том прозору с поштовањем поздравити све до саме смрти његове, а то је било 17. априла 1879. године (по старом календару).“

Орден златног крста

Рад, ангажовање и врлине Милутина Тесле нису могле остати непримећене. Због ревносног рада у служби и служећи као пример за развијање добрих односа између

различитих вероисповести аустријски цар Франц Јосеф I, одликовао га је својим указом од 21. јуна 1873. године, Орденом златног крста за заслуге I степена (Goldenes Verdienstkreuz mit der Krone), на који је Милутин био и те како поносан. Тада је и настала његова позната фотографија. Најмање четири бечка дневна листа пренела су ову вест у својим издањима од 27. јуна 1873. године, у тада уобичајеним, „службеним“ или „званичним“ рубрикама. Дневник *Винер цајтунг* је ову информацију објавио на својој првој страни, а остали на зато предвиђеним местима.

Диплома Ордена крста за заслуге I степена чува се у Музеју Николе Тесле у Београду. Сам орден који је носио Милутин Тесла није сачуван.

Отац и син

Последње године живота проте Милутина испуњене су великим проблемима. Време је носило и доносило своје „бреме“ које је свакако утицало на његов свакодневни живот. Војна крајина је „развијачена“ почев од 1871. па коначно до 1873. године, када му син Никола завршава школовање у Карловцу. Отац жели да га пошаље у свештенике, али Никола Тесла за то не хаје. Да једна несрећа никада не долази сама потврђује се и овога пута, па се једини преостали син смртно разболео. Лежао је девет месеци у кревету.

„Најзад се ипак и моје школовање завршило и невоље окончале, добио сам матурско сведочанство које ме је довело до животне раскрснице. У току свих тих година моји родитељи су остали непоколебљиви у одлуци да се прихватим свештеничког позива“, каже Никола Тесла након завршетка Реалне гимназије у Карловцу, 24. јула 1873. године. Управо када се спремао за повратак кући добио је вест од оца да не долази кући већ да оде у лов на дуже време. Потпуно неочекиван захтев у чијој се позадини крио страх од колере. Никола га није послушао и

Аустријски цар Франц Јосеф I одликовао је 1873. године оца Милутина Орденом Златног крста за заслуге I степена

Рад, ангажовање и врлине свештеника Милутина Тесле нису могле остати непримећене. Због ревносног рада у служби и служећи као пример за развијање добрих односа између различитих вероисповести аустријски цар Франц Јосеф I одликовао га је својим указом од 21. јуна 1873. године, Орденом златног крста за заслуге I степена (Goldenes Verdienstkreuz mit der Krone), на који је Милутин био и те како поносан. Тада је и настала његова позната фотографија. Најмање четири бечка дневна листа пренела су ову вест у својим издањима. Дневник *Винер цајтунг* је ову информацију објавио на својој првој страни.

Након завршетка гимназије Никола Тесла се тешко разболео од колере. „У једном од самртних тренутака, за које су мислили да су ми последњи, отац је улетео у моју собу. Још увек памтим његово бледо лице када је покушавао да ме развесели“, сећао се Никола након више од четрдесет година од тог догађаја. „Рекох му: 'Можда бих могао да се опоравим, ако ми допустиш да студирам технику'. 'Ићи ћеш у најбољу техничку школу на свету', одговорио ми је свечано, а знао сам да тако и мисли.“

Усташко-фашистичке звери спалиле су Теслину кућу и изрешетали метцима спомен-плочу на њој, повређујући осећања српског и осталих наших народа према свом великом сину.

Смиљан: рушевине цркве и парохијског дома.
Објавио часопис *Радиоаматер*, Београд, бр. 7-8, Београд, 1950. г.

одмах након доласка у Госпић се разболео и девет месеци провео у постељи. Сада наступа један од преломних тренутака у животу и оца и сина: „У једном од самртних тренутака, за које су мислили да су ми последњи, отац је улетео у моју собу. Још увек памтим његово бледо лице када је покушавао да ме развесели“, сећао се Никола након више од четрдесет година од тог догађаја. „Рекох му: 'Можда бих могао да се опоравим, ако ми допустиш да студирам технику'. 'Ићи ћеш у најбољу техничку школу на свету', одговорио ми је свечано, а знао сам да тако и мисли.“ Отац затим упорно захтева од њега да на годину дана оде у лов, због чистог ваздуха и опоравка.

А када је напоскон оздравио поставило се ново питање: треба одслужити трогодишњи војни рок? Отпуст из војне евиденције могао се онда добити само због физичке неспособности или успешно завршеног школовања, као изузетна награда за умну способност. Али Никола је због болести био принуђен да после две успешне године обустави студије у Грацу, па је тај разлог за војно ослобађање отпао. Подмићивање граничарске администрације цветало је све време постојања Војне крајине, па се Ми-

лутин сигурно могао послужити својим утицајним везама, посебно су Николи ујаци били утицајни у војним круговима. Овај је проблем у сваком случају решен и Никола није отишао на одслужење војног рока, већ у јесен 1875. одлази на студије у Грац, баш уочи српско-турских ратова 1876–1878. године.

Неминован сукоб генерација између оца и сина утицао је и на односе Милутина и Николе Тесле. Прота Милутин је желео да му син буде свештеник и с тешком вољом је пристао да Никола студира политехнику, а када је већ одлучио постарао се да то буде у најбољој тадашњој европској техничкој школи Јоанеуму у Грацу. Одличан студент, али пун младалачке енергије, слободног времена и природном потребом за доказивањем у окружењу, након речи које му је упутио један немачки колега: „Што дангубиш овде у аули, боље би било да идеш кући и да грејеш столицу, да те професори још више хвале“, Тесла доноси одлуку да промени стил живота, па му одговара: „Тачно је то, ја сам марљивији од тебе и у учењу и у похађању предавања. Али ја ћу ти показати, иако си ваљан у лумповању као сви остали да знам боље и лумповати од тебе без да то буде на уштрб мог

наука.“ Нешто пре тога професори са Политехнике су писали оцу Милутину писмо у којем га моле да утиче на сина да мање учи и тиме сачува своје здравље. Наиме, Никола је одлучио да се одужи својим родитељима што су му омогућили да студира технику у Грацу, и дао се сав на учење, али када је отишао кући на одмор очекујући највише похвале и тријумф, до срца га је увредио очев незаинтересован и хладан однос према његовом успеху у школи, што му је готово уништило амбицију. Тек након очеве смрти налази хрпу писама својих професора који предлажу Милутину да га испише са факултета да се не убије прекомерним радом.

Забринуте родитељи и фамилија га свуда траже. Мориле су их најцрње мисли а било је и многих другова који су слушали приче да се Тесла бацио у реку Муру. Породица ангажује рођака Ђуру Бањанина који је студирао права у Грацу да га пронађе, али му то ни после двомесечне потраге није успело. Школски друг Коста Кулишић га сасвим случајно проналази у кафани „К Тегетофу“ преко пута железничке станице у Марибору и ту информацију јавља Ђури Бањанину који о томе обавештава проту Милутину који га тражи у Грацу и Марибо-

Предњи део споменика Милутину Тесли,
снимио М. Матић, март 1990. г.

ру, где га и налази а потом доводи кући у Госпић. Кулишић га пита да ли има намеру да заврши студије, а Никола му одговара „видећемо!“

У Мариборском архиву, налазе се полицијски протоколи на чијим корицама стоји: „Gesshaefte Protokoll 1879.“ у коме је име Николе Тесле уписано под предметним бројевима 2160 и 2675. Први број носи датум од 8. марта, а други од 24. марта 1879. године. Кратки и тешко читљиви записи на немачком језику говоре да је Никола Тесла протеран из Марибора као лице без средстава за живот, и упућен у место рођења, као „скитница“ и „бескућник“ под полицијском присмотром! Још се наводи, да је као школован човек опасан по монархију због могућности ширења штетних политичких идеја!

Изгледа да је протеривање сина из Марибора тешко погодило честитог проту који је убрзо преминуо 29/17. априла 1879. године у Госпићу с тек напуњених 60 година живота.

„Умрије на брзо, а још брже сле-гоше се и његова браћа свештени-

ци из близа и из далека, те га су-тра дан прије подне пренесоше у одеждама а на својим рукама из парохијалног дома у храм св. Великомученика Георгија, и ту га опојаше као свеца. После подне отпратисмо га до вјечне му куће и ту се опростисмо с њиме кратком надгробном ријечи, којој се под крај придружило и жарко Сунце, исто га све дотле скриваше густим облаком, да и оно преко својих злаћаних ждрака заједно са говорником пошледи пут здрави се с добрим пастиром стада свога“, сведочи Мојо Медић, школски друг Николин који је држао опроштајни говор: „Пријатељи наши одредише мене... И ја сам га уприличио, колико сам онда могао да оцијеним рад покојников.“

Десет година након смрти оца, 1889. године, Никола Тесла долази у родни крај да подигне споменик „својом добром оцу“. С правом Јован Братић примећује да Никола Тесла на више места говори о свом оцу с поштовањем, што је он заиста и био у својој парохији.

Прота Милутин је желео да му син буде свештеник и с тешком вољом је пристао да Никола студира политехнику, а када је већ одлучио поста-рао се да то буде у најбољој тадашњој европској техничкој школи Јоанеуму у Грацу.

„Изгледа да га је више заволео када је одрастао него када је био млад. Отац није трпео његово пушење и коцкање за новац. Томе своје не-годовању давао је одушка на разне начине. Када је одрастао и почео да се пробија кроз живот, видео је да је његов отац био херој који је поред свештеничке дужности мо-рао да брине о великој породици, како ће је извести на пут.“

На госпићком православном гробљу, покрај пута који води за Дивосело, са десне стране испред државне шуме Јасиковац налазе се два лепа и повисока споменика од личког станца. На споменику очевом стоји са предње стране урезан текст:

**„Протојереју и пароку
госпићскому**

М и л у т и н у

Т е с л и

***1819 + 17.IV.1879.**

Благодарни син

**Н и к о л а
1889.“**

На позадини средњег дела споменика уклесан је једнакокраки крст испод кога стоји текст:

„Својом добром оцу“

оцу“

Потпуно идентичан по величини и облику је и споменик над гробом драге мајке, подигнут након њене смрти 1892. године.

У наредном броју: *Проша Милутић*
– национални радник и ђесник

Разговор са монахињом Теодором из манастира Грачаница

Истина уме да заболи

Разговарао вероучишљ Рагенко Бурчић

*Боже над војскама, обрати се и погледај с неба и види и посеји виноград овај,
и утврди га, њега која засади десница Твоја (Пс. 79, 15)*

Срео сам је у Врњачкој Бањи где је дошла ради лечења. Познавао сам је из Грачанице и наш разговор је почео, онако, без неког припремљеног плана.

Шездесет година монашког подвига, и то на Косову и Метохији. Шездесет година у служби Српске Православне Цркве у манастиру Грачаница – у центру српске духовности. Хиљаде посетилаца те наше светиње добило је основне информације о времену градње, фреско-сликарству и великом значају тог манастира за васцели српски народ од монахиње Теодоре.

О свом првом верском осећању и времену кад се оно појавило, монахиња Теодора каже:

– Још као дванаестогодишња девојчица, приликом освећења воде у родитељској кући, чула сам од свештеника како изговара Господњу молитву, али оно што је остало у мојој свести јесте реченица „иже јеси на небеси“, коју сам данима непрекидно понављала. Касније сам посећивала манастир Руденицу.

У четрнаестој години рекла сам оцу: „Ја желим да идем у манастир.“ Није се противио. Били смо у нашем винском подруму. Знаћу

ја сам родом од Александровца Жупског. Тај крај је познат по грожђу. Само ми је рекао: „Даћу ти новац за пут и остало, али ако из било ког разлога не можеш да останеш у манастиру, врата ове куће увек су ти отворена.“ Из манастира Руденице прешла сам у манастир Грачаницу где сам и дан-данас.

Сестро Теодора, шездесет година на Косову и Метохији. Како се избористе?

– Лако, хвала Богу, као и у другим светињама овде и тамо. Не мислим да смо ми на Косову били, да тако кажем, у неком много тежем положају од монаштва овде у централној Србији.

До када?

– Па мислим да је до деведесетих година, ситуација била мање више нормална, кад је у питању сигурност. Наравно, било је спорадичних проблема са појединим Албанцима, али ми смо ту опстали и живели.

А од деведесетих година прошлог века?

– Мени је тешко да о томе говорим, поготову што претпостављам шта вас интересује. Нисам неко ко је био на таквом месту

да бих имала увид у сва догађања. Ја сам као монахиња имала своје послушање и кретала сам се углавном до цркве, имања, порте, тако да не знам колико ћу ја то тачно представити.

Али, ви сте често били у прилици да разговарате са посетиоцима. Тада је и седиште Епархије премештено из Призрена у Грачаницу. Ипак, Ви сте видели и чули више него ми у Краљеву, или у Чачку.

– Па ја могу да вам кажем, и хоћу да вам кажем. Хоћу да вам кажем оно што ја знам и што сам видела, више због чињенице да сам цео свој живот провела на Косову и Метохији. Знате, ја много волим тај предео. Видите, ја сам сад болесна и дошла сам овде у бању ради лечења, а морам да слушам и гледам неке ствари од којих сам још болеснија. Не желим никога да окривљујем ни да оправдавам, само ћу вам рећи како сам ја видела то стање на Косову.

Прво, кад сам дошла у Грачаницу, нисам знала све оно што једна монахиња треба да зна. Мислим на појање, правило, послушање... Али наш тадашњи Епископ рашко-призренски, потоњи Патријарх Павле, сваке године нас је окупљао у не-

ком од наших манастира овде на Косову и држао нам предавања из појања, литургије, историје Цркве... Ми смо по два-три месеца заједно живеле и училе.

Да ли је таква пракса настављена у вашој Епархији?

— Не, Епископ Артемије, који је дошао после избора Епископа Павла за Патријарха, имао је други метод. Он је слао поједине сестре у иностранство да уче стране језике.

У које земље?

— Па, слао их је у Америку, Енглеску, Немачку, Француску. Можда се време променило. Он је сматрао да оне треба да познају језике тих народа.

А касније?

— Као што знате, почетком деведесетих се много тога издежавало: Упокојење Патријарха Германа, избор нашег Епископа Павле за Патријарха, избор Архимандрита Артемија за Епископа рашко-призренског. Пре тога, овдашњи Албанци су почели масовно да бојкотују овдашње институције под изговором да су то „српске институције“. Ондашња власт је, да би обезбедила какво-такво функционисање система на Косову и Метохији, постављала овдашње кадрове на та места. Кад их није било довољно, власт је позивала и људе и из других крајева Србије. Нису сви ти људи који су у том периоду дошли овде били истински забринуте за будућност Косова и Метохије. Поједини су дошли да би се што пре и што брже овајдили. Ни наша Епархија није била поштеђена тих појава. Било је потребно много мудрости, знања и искуства, поготову онима који су били на местима на којима се одлучује о деловању Цркве. Мислим да наш тадашњи Епископ Артемије није имао до-

вољно проницљивости да процени све те људе и њихове стварне намере. Ево, на пример, тај несрећни Бранислав Перановић, и он се у то време појавио у нашој Епархији. Човек је завршио пољопривредну школу. Постављен је за свештеника у Истоку, благословом Епископа Артемија. Касније, он добија статус „путујућег“ свештеника и духовника без парохије. Нека форма православног гуруа. Најзад се настављају поред манастира Црна Река и ту на једном пропланку, опет по благослову надлежног Епископа, зида „приватну цркву“ и кућу. Он сам јавно изјављује да је то „породична црква“. Онда, по благослову свог Епископа, постаје „стручан“ за лечење психијатријских болесника и наркомана, како он то у једном телевизијском интервјуу претенциозно изјављује. Дакле, пошто је као стручњак за пољопривреду постао „теолог“, сад је,

Почео је рат и бомбардовање. На Косово и Метохију долазе избеглице, војска, истински патриоти да бране земљу. Али ту су и они који у целом том кошмару виде и могућност за брзо и непоштено богаћење. Успостави се некако и тај вајни мир. Косово и Метохија су тим миром постали „ничија земља“, или још тачније земља без закона. Странци који су ту дошли покушавали су као нешто да ураде, али и већина њих је дошла да се на Косову овајди, а не због неког решења тог проблема.

благословом надлежног, постао и „неуропсихијатар“.

„Све ја ово радим са благословом мог Епископа и игумана Николаја“, говори отац Бранислав. Шта ради и како ради то смо видели, нажалост, и преко телевизије.

По благослову је то рађено, и то под окриљем и знањем Цркве на Косову и Метохији. Тај који је то благословио сад претендује да буде свети човек. Како један свети човек, а нема ни толико прозорљивости да спасе тог брата Бранислава, тако што би му објаснио да је то врло комплексан подухват, да је за тако нешто потребно имати некога из струке, да је то и ризичан процес и да се он као свештеник

ту налази у деликатној ситуацији, жели да помогне али мора као свештеник да води рачуна о хришћанском понашању, и да то није лако ни једноставно избалансирати!

Сад несрећни Перановић проводи дане на робији. Његов духовник, уместо да оде у неки манастир и отплаче још ово мало времена, што је остало и мени и њему, он се, из уврећености и сујете, потуца по туђим кућама и заводи и дели овај јадни народ, у друштву са онима који су се обогатили у време санкција кад је већина пропиштала од невоља, па му они сад зидају неке богомоље.

Сестро Теодора, ипак да се мало вратимо на Косово и Метохију. Говорили смо о том првом таласу. Кад је почео други?

— Наравно. Почео је рат и бомбардовање. На Косово и Метохију долазе избеглице, војска, истински патриоти да бране земљу. Али ту су и они који у целом том кошмару виде и могућност за брзо и непоштено богаћење. Успостави се некако и тај вајни мир. Косово

и Метохија су тим миром постали „ничија земља“, или још тачније земља без закона.

Странци који су ту дошли покушавали су као нешто да ураде, али и већина њих је дошла да се на Косову овајди, а не због неког решења тог проблема. Сетите се само оног Кушнера, да не помињем остале. Албанци су тад осетили да могу некажњено да раде скоро све. Међутим, ни појединци из нашег народа нису губили време. Одмах се на северном делу Косова, али и у већим енклавама, појавише они верзирани за стицање богатства на лак начин и на туђој муци.

Први који су учили да у том замешатељству око новца није ни

Епархија поштеђена, били су дечански монаси. Знате, већина тог братства је завршила више или високе школе, и они су могли свеобухватније да процене где све то води и шта се ради.

Зато се управо на њих и сручио највећи одијум оног друштва које се угнездило у близини бившег Епископа. Покушали су и да разбију њихово јединство, али су се они бранили и одбранили. Тад је и Црква, преко одређених Епископа, стала у њихову одбрану и предузела одређене мере да спречи даље компромитовање црквеног деловања на том простору.

Увидевши да више неће бити у могућности да се богате као раније, појединци из тог друштва су напустили Косово и Метохију. А они који су остали, целу ту проблематику су (наравно у својој верзији) пренели на догматско-канонски терен. Тек кад су схватили да више неће моћи да узимају колико хоће и како хоће, сетили су се да постоје и Васељенски сабори, канони и црквена правила. Пре тога су само говорили ко је надлежан за паре.

Мада су доста и узели. Ево само једног детаља: за кречење две сале у нашем конаку, исплатили смо предузећу „Раде неимар“ осамнаест хиљада евра. За исти посао један предузетник из Грачанице тражио је од бившег Епископа две хиљаде евра. Он му је одговорио: „Само Пеђа то може да ради.“

Али ја морам да кажем и да су милионе и милионе на Косову и Метохији украли наши људи, нарочито на северном Косову. Кад помислим на те јадне грађане Србије који су исцрпљени санкцијама, бомбардовањем, од уста одвајали да би послали својој браћи која су остала на Косову, а та помоћ је крадена и није стизала до оних којима је била најпотребнија. Понекад, Боже прости, помислим и да нисмо ни достојни свете косовске земље. ■■

Чувајмо српски језик I

Хришћанске традиције у српској фразеологији (први део)

др Ксенија Кончаревић

Са становишта лингвокултурологије
занимљиве су јединице фразеологије које садрже
конкретну религијску компоненту везану
за неки појам из сакралне сфере

Фразеолошки фонд представља значајан извор података о вези између религијског и језичког феномена. Ово проистиче из богатог лингвокултуролошког потенцијала фразеологизама, у којима налазе израз и одраз обичаји и веровања, стереотипи и заблуде сваког конкретного народа, његова национална култура. Најједноставније је уочити и објаснити културолошки потенцијал оних фразеологизама у којима је денотат носилац за нас релевантне културолошке информације. Овај тип фразеолошких јединица рефлектује националну културу аналитички, јединицама свога састава (нпр. срп. *као Божић и Бадњи дан, украо би и Бојородичин покров*). Други тип фразеологизама преноси културолошку информацију синтетички – у њиховој основи налази се нека прототипска ситуација адекватна њиховом буквалном значењу. Прототипи фразеологизама могу, рецимо, пружати податке о православној концепцији света: *бежати као ђаво од крста, мрзети кога као ђаво крст, чувати се као враг од светле водице, бити крштен* (бити при здравој памети, при себи, бити нормалан), о обредној пракси Православне

Цркве: *палити коме кандило, бројати оченаше, рећи амин, долазити / доћи, присејти, ситићи на амин*, о народним обичајима проистеклим из православне традиције: *зайалићи коме свећу, испалити све свеће, појести коме кољиво*, итд. Уколико је генетски прототип фразеологизма и данас жив, одн. уколико је могућа његова адекватна рецепција са синхрониске тачке гледишта, говоримо о актуелној двопланости фразеолошке јединице, која се у том случају може поимати и у буквалном, и у идиоматском смислу: тако, код фразеологизма *ићи / присијајати као пасуљ на Божић* на основу прототипске ситуације која одговара његовом „буквалном“ значењу (на божићну трпезу, после вишенедељног поста, износе се мрсна и пробрана јестива, никако пасуљ као „сиромашка“ храна) долази до преосмишљавања и формирања идиоматског значења („никако не пристајати, не одговарати“).

Посебну пажњу заслужују фразеолошке јединице које потичу из Светог Писма, као што су *блудни син, обесићи (воденични) камен о врат, забрањено воће, звезда водиља, враћити мач у корице, бацати бисер пред свиње, обещана земља* и др. Библизми могу

бити преузети као готове форме непосредно из Библије или могу посредно настати под утицајем алегорија, парабола, догађаја описаних у Светом Писму, а могу потицати и из хришћанског предања. Устаљена поређења типа *шар као Метузалем* у самој Библији се не срећу, а ни шаљиви облици попут у *Адамовом кошћиму и слаћим коћа од Понћија до Пилаћа*. Они нису преузети из Библије, већ су засновани на представама, перцепцији догађаја или личности из Библије у масовној свести. Овакви изрази у науци се називају посредним, индиректним библизмима, иако су ипак тесно повезани са библијским текстом и на тој основи се може анализирати њихова унутрашња форма.

Са становишта лингвокултурологије посебно су занимљиве јединице фразеологије које садрже конкретну, типичну, релевантну религијску компоненту везану за неки појам из сакралне сфере, односно лексему која именује конкретан религијски појам. Таква лексема (најчешће именица) може означавати различите религијске појмове (овде спадају по категоријалној припадности компоненте и придеви или прилози изведени од именица) или религијско-обредне радње (најчешће глаголи), на пример:

- духовно биће: *Бої* (отићи Богу на истину), *ђаво* (ђаво и по кошта / стаје, ружан као ђаво), *враї* (врагу свећу палити), *сошона* (бити у савезу са сотоном), *анђео* (добар / леп као анђео), *Божји* (иза Божијих леђа), *ђавољи* (ђавољи нокат), *вражији* (вражја посла), или духовно посвећена особа: *свећац* (чудан светац, осушио се као лесандријски светац), *Мајка Божија* (искрен као Мајка Божија);

- библијске личности: *Адам*, *Ева* (од Еве и Адама), *Јуда* (Јудин пољубац), *Метузалем*

Посебну пажњу заслужују фразеолошке јединице које потичу из Светог Писма, као што су *блудни син*, *обесићи (воденични) камен о враћ*, *забрањено воће*, *звезда водиља*, *враћићи мач у корице*, *бацаћи бисер пред свиње*, *обећана земља* и др. Библизми могу бити преузети као готове форме непосредно из Библије или могу посредно настати под утицајем алегорија, парабола, догађаја описаних у Светом Писму, а могу потицати и из хришћанског предања.

(стар као Метузалем), *Боїорогица* (украо би и Богородичин покров), *Соломон* (мудар / паметан као Соломон), *Св. Јован* (везати Богом и Светим Јованом), *Св. Ана*, *Св. ай. Тома* (неверни Тома), *адамски* (адамско колено, адамско племе), *ајосћолски* (ићи апостолски), *метузалемски* (метузалемски стар), *Адамов* (Адамов век), *Аврамов* (отићи / преселити се, бити примљен у Аврамово крило) и др., као и догађаји и личности из библијске историје: *Понћије Пилаћ* (прати руке као Пилат);

- празници из хришћанске и народне традиције (и псеудопразници): *Божји* (као Божић и Бадњи дан), *Бадњи дан* (није сваки дан Бадњи дан), *Врбица* (удесити се као за Врбицу), *Ђурђевдан* (о Ђурђеву дне, дан по дан па ће доћи и Ђурђевдан), *свећи Живко* (на светог Живка), *свећац* (к) (као општи назив за празник – светком и петком);

- појмови везани за религијску и црквену праксу: *амин* (стићи на амин), *крстићи* (крстити (некога) бадином / штапом), *крштен* (бити крштен), *душа* (мирише као душа), *Вјерују* (упасти као Пилат у Вјерују), *Оченаш* (као амин у Оченашу), *крсно име* (не зна му се крснога имена), *Јеванђеље* (пето Јеванђеље), *исповест* (казати све као попу на исповести), *лићанија*, *кашавасија*, *јројовед* (очитати (некоме) ли-

танију / катавасију / проповед / Оченаш), *молићва* (од луда попа луда и молитва), *парастос* (танак / танушан као свећа о сиротињском парастосу), *црквени* (го / сиромашан / сиромаш као црквени миш) и др.;

- предмети (реалије) ортопраксије: *крст* (липов крст), *икона* (леп као икона), *шамјан* (милује (некога, нешто) као враг тамјан), *свећа* (испалити све свеће), *Библија*, *олтар* (лизати олтар / лизање олтара), *кољиво* (мирисати на тамјан / пана(х)ију / кољиво), *масло* (свештати (некоме) дрвена масла), *манџија* (раса не чини калуђера, ни мантија владику), *јана(х)ија* (изјести / појести (некоме) кољиво / пана(х)ију), *кандило* (палити (некоме) кандило) и др.;

- сакрална места (локуси): *рај* (лепо / слатко као рај / као у рају), *јакао* (мучити се као ђаво у паклу), *небо* (девето / седмо небо), *црква* (срећан као пас у (хришћанској) цркви);

- појмови чија је конотација искључиво везана за Библију, који улазе у састав библизама: *Содом(а)* и *Гомор(а)* (содом(а) и гомор(а), содомски и гоморски), *мана* (мана с неба).

Наведене компоненте јесу заправо маркиране лексеме, термини или симболи библијског, или религијско-митолошког по-

рекла: *анђео, крст, ђакао, шамјан, Пилаш* итд., али не и лексеме које су добиле конотативне вредности под библијским утицајем: *џасир, риба, вино, хлеб, љубав, правда* и сл., које могу бити симболички маркиране са становишта хришћанске етике или погледа на свет, али то је асоцијативно значење у односу на њихова основна денотативна значења.

Разумевање неких фразеолошких јединица изискује поседовање теолошких и других релевантних знања (најчешће етнолошких, етнопсихолошких, историјских, културолошких – у зависности од семантичких слојева сваког конкретнoг фразеологизма). Илустроваћемо то на неколико примера.

Поредбени фразеологизам *до-сјети се као Пилаш у Вјерују / Веровање, наћи се као Пилаш у Вјерују / у Веровању* има значење „случајно се наћи, dospети негде где се не припада, тамо где му није место“. Унутрашња форма ове фразеолошке јединице огледа се у односу наведеног фразеолошког значења према базном облику који је мотивисао слику у еталонском делу конструкције. Фразеологизација је мотивисана реалним историјским догађајем – чином уношења језичке конструкције са именом реалне историјске личности, Понтија Пилата, у Символ вере. Символ (орос) вере представља сажето хришћанско исповедање вере, значајно за развој тријадолошког богословља. Првобитни, Никејски символ вере донет је на Првом васељенском сабору 325. године у Никеји, док је коначно дефинисан, проширен једним чланом и језички донекле преформулисан 381. године на Другом васељенском сабору у Цариграду, због чега се назива и Никео-цариградски символ вере. Управо тај 4. члан који је додат гласи: „који је распет у време Понтија Пилата“, чиме се „потврђује и наглашава историчност Христове личности“ (прот. Р. Поповић). Семантичке компоненте „сувишност“ и „неприпадање“

омогућиле су пренос значења са догађајно мотивисане нефразеолошке конструкције на нови денотат. У таксономији основних хришћанских доктрина које се износе у Символу вере, по колективном осећању припадника српске етносоциокултурне заједнице, римском префекту Пилату није место, тако да наведена фразеолошка јединица садржи и иронијску компоненту у значењу.

Фразеолошка јединица *џалиш ђаволу (враћу) свећу* има значење „дружити се с лошим особама, бранити зле људе и улагивати им се“. Глобални фразеологизам настао је семантичком транспозицијом базног термилошког облика *џалиш свећу*, обредно-

религијског порекла, где је свећа један од симбола жртве за здравље живих и покој умрлих (вечни живот упокојених). Паљење свећа као приношење жртве праћено узношењем молитве намењено је Тројичном Богу, апсолутном Добру и савршеној Љубави. Метафоричким преносом базног облика, уз успостављање аналогије с термилошком конструкцијом као мотивационом базом и уз додаток објекта коме је радња намењена (антонима лексеме Бог – ђаво, враг), радња се преноси на нов денотат. У фразеолошкој јединици *џалиш ђаволу (враћу) свећу* „жртва паљеница“ се узноси носиоцу негативних сила и према асоцијацији

са ђаволом, врагом (злим духом) значење негативности се преноси уопште на човека (на лоше, зле, рђаве људе). Семантички (и по пореклу) овој фразеолошкој јединици су сличне, на пример, фразеолошке јединице: *поћи ђавољим путем* („поћи злим путем, наопако“), *с врагом се одбрати* („одлучити се на зла дела“), *садиши (сејашу) с ђаволом (врагом) шикве* („ко се удружи с рђавом особом мора имати невоље“). Последња фразеолошка јединица настала је редукцијом другог дела пословице *Ко с ђаволом шикве сади, о ђавлу му се лупају* и у њој је сема „лоше проћи“ експлицитна. Фразеологизам *иалиши Боју и ђаволу (враћу) свећу* у значењу „настојати удовољити двома супротстављеним странама, улагивати се двома странама,“ садржи као компоненте у међусобном напоредном односу антониме *Бој* и *ђаво (враћу)*, који су у хришћанској доктрини антиподи. Антонимни однос компонената Бог / ђаво, враг мотивисао је активирање семе „дволичност, лицемерје, неискреност“ (обраћати се истовремено антиподним носиоцима особина – истина, добро / лаж, зло). Овај фразеологизам можемо довести у везу са цитатом из Новог Завета: „Не можете служити Богу и мамону“ (Мт. 6, 24; Лк. 16, 13).

На основу фразеолошког фонда можемо идентификовати и стереотипе везане за духовну сферу. Рецимо, један од њих је веза светости са испошћеношћу (велики број канонизованих угодника Божијих, посебно анахорета, прославио се управо строгошћу свога подвига уздржања у храни и потоњом нетрулежношћу мошћу). Фразеолошким јединицама *осушиши се као лесандријски светица, живе мошћу*, изражава се стереотип о испошћености као обавезном атрибуту светости. Фразеологизам *лесандријски светица*, по нашем мишљењу, има реалан прототип у личностима неколико у Срба веома поштованих

У бројним случајевима теолошка позадина фразеологизама разоткрива се тек дубљим понирањем у систем богословских дисциплина.

светитеља – Св. Атанасија Великог, Епископа александријског († 373), његовог духовног оца Преподобног Антонија Великог († 356) и Св. Јована Милостивог, Патријарха александријског († 616/620) (сва тројица светкују се у нашем народу и као крсне славе, а житије Св. Антонија једно је од вековима најраширенијих на словенском тлу – отуда и у Руса фразеологизам *вкусати от пици святого Антония* са значењем „гладовати“). Фразеолошка јединица *живе мошћу*, стилски квалификована као оксиморон, означава изузетно мршаву, изнемоглу, обично старију особу, за чије се значење у Речнику САНУ наводи пример Драгише Васића („Стари телеграфиста, први је хугиста у Србији ... живе мошти у некој црвеној блузи револуционара“). Аналогна јединица, са истоветним значењем, посведочена је и у руском фразеолошком корпусу (*живые мощи*).

У бројним случајевима теолошка позадина фразеологизама разоткрива се тек дубљим понирањем у систем богословских дисциплина. Тако, фразеологизам *држати се (уклињати се) као дрвена Марија*, са значењем непредузимљивости, неактивности, уврстили бисмо у групу библијски мотивисаних фразеолошких јединица: њен прототип, по нашем тумачењу, јесте јеванђељска парабола о Марти и Марији (Лк. 10, 38–42), која се чита о свим Богородичним празницима (Марта се труди да што боље послужи Господа, а њена сестра Марија седи крај ногу Исусових и слуша беседу Његову, што изазива Мартино незадовољство). Или: поредбени фразеологизам *срећан као ђас у хришћанској цркви* као прототипску ситуацију има истеривање пса из храма, а она се ослања на типиком прописано правило да у случају

оскврњења храма уласком животиње у њу, опогањењем, рођењем или смрћу животиње, свештеник мора извршити мало освећење храма (одговарајуће молитве наводи Велики требник, гл. 44). Фразеологизам *очишћати коме катавасију* са значењем „изгрити некога“ (синоними: *очишћати коме буквицу / слово / вакељу*) само на први поглед може деловати као ситуативно немотивисан, односно као ефектна употреба стране речи чије значење већини говорника српског језика није позната ради постизања утиска о кажњавању као изрицању нечега необичног, несвакидашњег, страшног. Познавање литургике и црквеног појања открива прототипску ситуацију која је инспирисала појаву овог фразеологизма. Катавасија је, наиме, ирмос канона – дуже богослужбене химне која се чита на повечерју и на јутрењу (већина канона састављена је од осам песама, са по неколико строфа, најчешће четири). Комбиновањем материјала из Октоиха (односно, Посног и Цветног Триода) и Минеја долази се до тога да се на сваком повечерју и јутрењу чита по неколико канона, услед чега се тропари канона изговарају седећи. Док се читају или, ређе, поју тропари, сви присутни у храму, укључујући и појце, седе на својим местима (појци – са леве и десне стране солеје, остали – у својим стасидијама), али када дође ред да се отпоје катавасија, после сваке песме канона, сви морају устати, а појци заузети место на средини храма. Ово нагло устајање свих присутних и премештање појаца у средишњи део храма у народу је доживљено као својеврсно позивање на одговорност, што се рефлектовало у семантици фразеологизма.

– наставиће се –

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

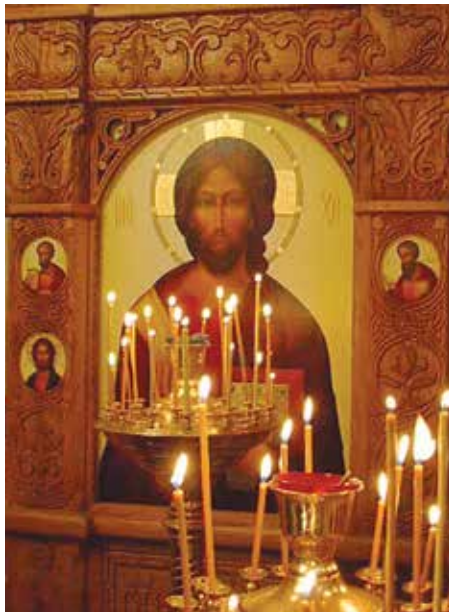

Фото: diakonima.gr

Христорошка химна (Фил. 2, 6–11)

– први део –

др Предраг Драгишиновић

Христорошка химна у Посланици Филипланима литерарно је смештена у контекст једне шире паранезе упућене заједници у Филипима. Апостол Павле подстиче Филиплане да негују хришћанске врлине, као што су „утеха у Христу“, „топлина љубави“, „заједница Духа“ и „саосећање и самилост“ (Фил. 2, 1), с тим да све то бива у заједништву: „да исто мислите, да исту љубав имате, једнодушни, једномислени“ (2, 2).

У Светом Писму Новог Завета постоји неколико текстова који се називају христорошким химнама (Јн. 1, 1–18; Кол. 1, 15–20; 1. Тим. 3, 16). Ради се о текстовима који на један поетски начин прослављају спаситељско дело Господа Исуса Христа. Они су највероватније изворно потекли из богослужбеног контекста ранохришћанских заједница, да би своју коначну формулацију нашли у новозаветним списима. Један од таквих текстова је и христорошка химна

у Посланици Филипланима (2, 6–11) која на јединствен начин слави оваплоћење и прослављање Исуса Христа.

Литерарни контекст

Христорошка химна у Посланици Филипланима литерарно је смештена у контекст једне шире паранезе упућене заједници у Филипима. Апостол Павле подстиче Филиплане да негују хришћанске врлине, као што су „утеха у Христу“, „топлина љу-

бави“, „заједница Духа“ и „саосећање и самилост“ (Фил. 2, 1), с тим да све то бива у заједништву: „да исто мислите, да исту љубав имате, једнодушни, једномислени“ (2, 2). Смисао црквеног живота није у индивидуалном неговању врлина које често може бити плод славољубља и пркоса: „Ништа не чините из пркоса, нити за празну славу, него смирењем сматрајте један другог већим од себе.“ Заједништво и указивање части другог је суштина црквеног етоса: „Не

старајте се свако за своје, него свако и за оно што је других“ (2, 4). Једномислије је идеал црквеног живота, заједништво у једној мисли која је у Исусу Христу (2, 5). Потом следи величанствена химна која хришћанима на најупечатљивији начин илуструје темељ њиховог призивања на црквено заједништво и указују на ту једну мисао која је у Исусу Христу и у којој хришћани треба да буду утемељени, пошто они верују у Исуса Христа,

„који будући у облику Божијем, није сматрао за отимање то што је једнак са Богом, него је себе понизио узевши обличје слуге, постао истоветан са људима и изгледом се нађе као човек; унизио је себе и био послушан до смрти, до смрти на крсту. Зато и њега Бог високо уздиже, и дарова му име које је изнад свакога имена, да се у име Исусово поклати свако колено што је на небесима и на земљи и под земљом, и да сваки језик призна да је Исус Христос Господ на славу Бога Оца“

(Фил. 2, 6–11)

После христолошке химне следи даље подстицање Филиплана на живот достојан вере у оваплоћеног, распетог и васкрслог Господа Исуса Христа: „Тако, љубљени моји, као што сте свагда били послушни“ (Фил. 2, 12). Интегрисање христолошке химне, која је највероватније била изговарана или певана на ранохришћанским богослужењима, у писани паренетски текст, показује значајну карактеристику ранохришћанског богословља, у овом случају христологије: хришћанско богословље је далеко од апстрактне спекулације и вештог домишљања, већ је суштински уткано у конкретан

живот заједнице. Апостол Павле је богослов који из Предања преузима химнолошки формулисани христологију да би је ангажовао у теоријском осмишљавању црквене етике. То се јасно види из новог литерарног оквира (Фил. 2, 1–5: христолошка химна: 2, 12–15) у којој је смештена предањска христолошка химна. Подсећајући хришћане у Филиппима на кључне тачке у домостроју спасења изражене у христолошкој химни, Апостол не жели ништа друго до „да будете беспрекорни и честити, деца Божија непорочна усред рода неваљалог и поквареног, у којему сијате као светила у васиони“ (Фил. 2, 15). У том смислу заједништво и морална чистота хришћане чине достојним вере коју исповедају и припрема их за Дан који долази: „држећи реч живота на моју похвалу за дан Христов, да не буде узалуд трчање, нити труд узалуд“ (Фил. 2, 16).

Текст: књижевна врста

У новозаветној науци се о тексту Фил. 2, 6–11 најчешће говори као „химни“ или као „ранохришћанском псалму“, при чему се углавном наглашавала структурална блискост текста или са античко-грчким химнама заснованим на извесним законитостима метрике или са јеврејским песништвом такође заснованим на извесним законитостима формирања стиха. У погледу одређивања књижевне врсте било је и других предлога. Тако, на пример, неки истраживачи сматрају да је Фил.

Св. Ап. Павле, фреска из Жиче (фото: Н. Ћосовић)

2, 6–11 просто „песма“ (*carmen Christi*) која се певала на ранохришћанским богослужењима. Други пак сматрају да се ради о „похвалној песми“ или чак „поучној песми“. Постоји такође предлог да се текст назове „песма о путу Сина Божијег“. У сваком случају, чињеница да се текст може поделити на стихове, недвосмислено показује његов поетски карактер.

Све наведено указује на изворно усмену форму, тј. литургијско порекло текста Фил. 2, 6–11. Стога се сматра да Апостол Павле није директан састављач овог текста, већ да га је преузео из литургијског Предања Цркве, да га је на извесним местима до радио и сместио у одговарајући литерарни контекст. Одређење „химна“ се пак и даље може сматрати најадекватнијим изразом да се опише књижевна врста текста Фил. 2, 6–11.

— наставиће се —

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (41. део) –

У славу маршала и песника

Анђоније Ђурић

– Најлепше похвале српској војсци изрекао је чувени маршал д'Еспере –

– Почасти у Београду великом Ламартину –

Велики српски добротвор, племенити Швајцарац доктор Арчибалд Рајс јесте једини који је српском народу поклонио срце из недара, али није једини странац коме је српски народ подигао споменик.

У Београду су подигнути споменици још двојици истакнутих Француза – маршалу Франшеу д'Еспереу, команданту савезничких снага на Солунском фронту, почасном војводи српске војске и члану Француске академије наука, и великом француском песнику Ламартину.

То је, да подсетимо, онај одважни, срчани и мудри д'Еспере, који је о српским војницима исписао и ове редове:

„То су сељаци, скоро сви: то су Срби, тврди на муци, трезвени, скромни, несаломиви; то су људи слободни, горди на своју расу и господари својих њива...

Али дошао је рат. И, ето, како су се намах за слободу земље, ти сељаци, без напора, претворили у војнике најхрабрије, најистрајније, најбоље од свих. То су те сјајне трупе, створене од издржљивости и полета, због којих сам горд што

сам их ја водио, раме уз раме са војницима Француске, у победоносну слободу њихове отаџбине...”

Гледајући како српске трупе ломе отпор непријатеља и хитају да ослободе своју земљу, маршал д'Еспере је записао:

„Операције се морају успоравати, јер нема комуникација ради добацивања хране француским трупама које напредују, једино српским трупама нису потребне комуникације – оне иду као олуја напред...”

Једна улица у Београду носи име Франшеа д'Еспереа. Ту је споменик у славу његовог имена.

Други споменик и улица посвећени су песнику Ламартину који је, путујући кроз Србију давне 1833. године, рекао да „историју српског народа треба опевати, а не описивати”.

Када је одлука о офанзиви пала

О Франшеу д'Еспереу, као војсковођи и његовим заслугама за успешан пробој Солунског фронта говорио је, својевремено, генерал Данило Калафатовић:

„После албанске голготе и реорганизације на Крфу, у Солун је стигла и цела српска војска, као и експедициони корпуси: италијански и руски. Најзад, при крају рата, придружиле су им се британска и грчка војска.

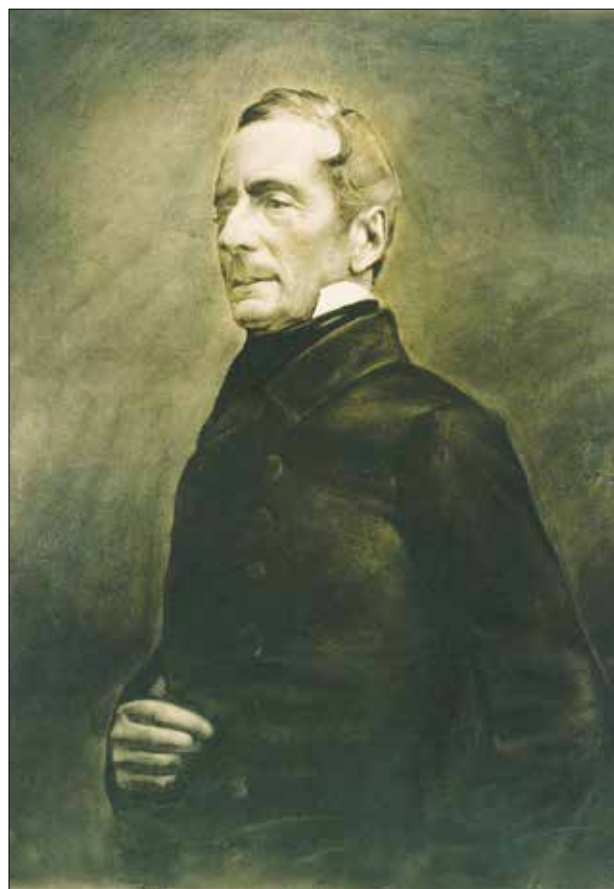
Свим овим савезничким војскама командовао је један француски генерал. Први од њих био је генерал Сарај. Њега је 1917. заменио генерал Гијома, али је он у лето 1918. враћен у Француску, где је био назначен за гувернера Париза. За његовог следбеника постављен је генерал Франше д'Епере, дотадашњи командант северне групе армија у Француској.

Генерал д'Епере је примио главну команду у Солуну 18. јуна 1918. У то доба је, у Француској, велика немачка офанзива, од које су Немци, стављајући све на коцку, очекивали победу и мир, већ била почела да малаксава. Многи знаци су наговештавали слабење њихове офанзивне моћи и вероватни прелаз иницијативе у савезничке руке.

Генерал д'Епере је располагао на Солунском фронту: француском

Маршал Франше д'Еспере, насловна страна часописа *Le Petit Journal* из 1916. године (извор: gallica.fr)

Алфонс де Ламартин, фотографија из 1859. године (извор: wikimedia.org)

источном војском од осам дивизија; српском војском од шест дивизија и једном коњичком; енглеском од четири дивизије; грчком војском од девет слабих дивизија и италијанским корпусом од једне и по дивизије. Руски експедициони корпус био је у то доба разоружан и скинут с фронта. Укупна снага је, дакле, износила округло тридесет дивизија.

Овако јака снага није смела да остане неактивна у времену кад су се у Француској одигравали догађаји од којих се очекивала крајња победа и завршетак рата. Акцију, озбиљну, одлучну, са улагањем свих снага, захтевала је на првом месту српска Врховна команда, а одмах се уочило да је то била и намера новог главног команданта, генерала д'Епереа, човека од акције и брзих и смелих одлука.

Већ 29. јуна он одлази на српски фронт и на Јелаку посећује

престолонаследника Александра, којом приликом је дошло до првих измена мишљења о будућој акцији. После осматрања са врха Флоке, одакле је имао одличан преглед српског фронта, генерал д'Епере се вратио на Јелак, где је, 30. јуна, са престолонаследником и војводом Мишићем већ утврдио основну идеју за предстојећу офанзиву, потпуно у духу идеја српске Врховне команде: главни пробој противничких линија извешће се са српског фронта на Добро Поље; по остварењу пробоја, савезничке снаге продираће у правцу Градског, главне базе противничких снага; заузимањем Градског постићи ће се потпуно расцепљење противничких снага на два дела и онемогућити њихово снабдевање и узајамно помагање.

Тако је, на самом фронту, у јелој шуми коју су противнички

топови добацивали и пребацивали, на првом сусрету, без дугих објашњавања, без оклевања и устезања, без страха од одговорности, донета једна од најсудбоноснијих одлука у историји српске војске и српског народа.

И чим је одлука пала, генерал д'Епере је предузео рад на припремама извршења прихваћене идеје, припремама које су морале дуго да трају и за које је рачунато да могу бити завршене до 28. августа. Требало је привести до положаја многобројну француску тешку артиљерију са огромном количином муниције; затим довести две француске дивизије одређене да са српском војском изврше први пробој; требало је изградити нове путеве, привући разноврсни материјал у дотле невиђеним количинама...

— наставиће се —

Текст обраћања Александра Арсенина,
одржаног на Илиндан 2015. г., у Херцег Новом
у оквиру манифестације „Трг од ћирилице“

Хришћанство и национални идентитет у виртуелном свету

Александар Арсенин

Одбрана националног статуса и идентитета је спроводива једино кроз јединство и доследност. То не значи да „очекујемо“ од „културе“ да реши проблем: то значи да свако од нас на личном нивоу дâ свој пример пред другима и пред собом. Акција је, дакле, у сталном кораку са временом и у кораку са ситуацијом у којој се налазимо.

Најмање 21 европски језик у опасности је од дигиталног изумирања, а међу њима је и српски језик“, порука је „Мета-нет“ мреже коју чини 60 истраживачких центара из 34 земље и посвећена је изградњи технолошке основе за вишејезично европско информационо друштво. Мрежа је 2014. године одржала велики стручни скуп, а порука је следећа: „Пред нама је велики изазов да се искористе све предности које савремене технологије пружају, али да се очува национални идентитет и да се мали језици не изгубе“.

Језик је идентитет, не морамо то посебно напомињати, како нације тако и човека. Бежећи од језика и писма, бежимо од идентитета, а у том случају, закључак је да нас је стид порекла, историје, предака и то не неког „уопштеног“ претка, стид нас је наших родитеља; овде се ради о личној „причи“ и личној одлуци! У ком смеру се креће идентитет у технолошком друштву? Углавном, посматрајући већину, на срећу или жалост, не ради се

само о стику од порекла; у већини случајева, ради се о лењости и безвољности да се опстане у „свом“ и да се наметнуто не прихвати лакомислено већ да се демонстрира смислено. Колико је сада то вредно труда? Осврнимо се на цивилизације поред нас и запитајмо се колико нам је позната западна култура, енглески краљеви, начин њиховог

Дакле, одбрана националног статуса и идентитета је спроводива једино кроз јединство и доследност. То не значи да „очекујемо“ од „културе“ да реши проблем: то значи да свако од нас на личном нивоу дâ свој пример пред другима и пред собом. Акција је, дакле, у сталном кораку са временом и у кораку са ситуацијом у којој се налазимо.

Чување језика и писма је на савести сваком појединцу који објави јавни „пост“, „твит“ или нешто друго.

Све остало је скривање или немоћ духа да се носи са „проблемом“.

живота, делови њихових живота, погледајмо и колико западна култура, понекада и преко мере, инсистира на својој „старости“. Њихово дугогодишње неодступање од свог идентитета данас за резултат даје све оно што о њима знамо и по чему их више или мање поштујемо. Оно што јесте за поштовање је то што се нису „продали“, своји су и то показују у сваком тренутку.

Интернет и модерне комуникације су давно превазишле језичке препреке; међутим, ако можемо сагледати актуелне глобалистичке идеје, интернет јесте средство уз помоћ којег сви постајемо исти, без лица, емоција, без идентитета. На тај начин гледано, замка јесте ту, а ловина је лења да је обиђе! Сједињавање без мере и смисла са информационом магистрала-

Један од првих веб-сајтова
са ћириличним доменом
је управо званична
презентација СПЦ...

* * *

Информациона технологија
и ћирилица иду једно
са другим, акција мора бити
у нашим срцима!

Херцег Нови, Илиндан 2015. године:
А. Арсенин држи предавање о хришћанству
и националном идентитету у виртуелном
свету (фото: dan.co.me)

ма, човека – лењог и са мало воље, претвара у безличног конзумента без идентитета. Чување језика и писма је на савести сваком појединцу који објави јавни „пост“, „твит“ или нешто друго. Све остало је скривање или немоћ духа да се носи са „проблемом“.

И заиста, многи питају: па како ће шачица људи променити систем, ништа се ту не може променити? Цитираћу антрополога Маргарет Мид: „Никада не сумњај да мала група промишљених, посвећених људи може променити свет. У историји је увек било само то довољно“. Па зар 12 неуких рибара није променило цео свет? „Наш задатак јесте да вратимо наду да су промене могуће“ (реченица ђакона Ненада Илића).

Како Српска Православна Црква гледа на проблем: средином деведесетих година почели су са радом први интернет сајтови под окриљем СПЦ, препознајући потенцијал новог медија, а данас, један од првих веб-сајтова са ћириличним доменом је управо званична презентација СПЦ уз писмену препоруку СА Синода епархијама СПЦ и другим црквеним институцијама у

којој се препоручује коришћење ћириличног интернет домена.

Интернет је данас „носилац“ медија, конвенционални медији прате корак интернета и уколико ћирилица постане равноправна са латиницом на интернету, то значи да ће бити равноправна и у другим медијима.

Ми сами се данас шизофрено понашамо када причамо о ћирилицы – на речима се залажемо за једно, а у пракси радимо нешто сасвим друго. Немамо навику да уложимо труд и пишемо ћирилицом и такве поруке пошаљемо нпр. свом пословном партнеру. Најмлађима треба усадити медијску писменост и научити их да користе своје писмо у електронској комуникацији. Тако ћемо свету поручити да негујемо свој идентитет и да нам је стало до нас. Ако тако не будемо радили, писмо и језик, односно једна држава и нација ће нестати.

Велики брендови свој идентитет чувају од лоших „неоригинала“. Јапанска Тојота је, за пример, регистровала .СРБ домен са „j“ – онако како ми изговарамо. ЕПЛ (Apple) је регистровао Епл, Ајпед (iPad) и Ајфон (iPhone), неких шест-седам појмова на ћирилицы, односно онако како се изго-

варају на српском језику. Брендови показују већу свест од нас који треба да сачувамо идентитет по ситну цену комформизма.

Истискивање ћирилицы и националног идентитета је програмирана намера. У Србији и Црној Гори данас постоји далеко више културолошких, правних, па и економских препрека, него реалних техничких проблема за коришћење ћирилицы у електронској комуникацији. То говори о очигледној намери али то говори и опет о нашој лењости и њу треба кривити, не „намернике“.

Информациона технологија и ћирилица иду једно са другим, акција мора бити у нашим срцима!

*За инспирацију захваљан ћиријашељима
– прев. Оливеру Субојићу
и ђакону Ненаду Илићу,*

Александар Арсенин

*на Илиндан 2015. г.
у Херцег Новом по блајослову
Његовој Високојпреосвећенствима
Митрополија црногорско-приморској
Г. Амфилохија*

Мајстор Екхарт и теологија одвојености

Лазар Нешић

Дело Мајстора Екхарта је сложено, разиграно, поетско,
а на моменте тешко прозирно и хеременеутички захтевно.

Мало је теолога у историји хришћанства који су подједнако снажно извршили утицај на своје савременике и потомке и изазвали незапамћену контроверзу међу њима. Такав је био Мајстор Екхарт (Meister Eckhart), доминикански свештеник, професор теологије, писац обимног корпуса најразноврснијег теолошког жанра и народни проповедник. Рођен око 1260. године у Хохајму (Тирингија), Јоханес Екхарт (Johannes Eckhart) потиче из породице нижег племства. Године 1275. ступио је у монашки ред доминиканаца у граду Ерфурту. Студирао је теологију и филозофију на Теолошком факултету у Келну, а затим постао предавач (*magister actu regens*) у Паризу и врло брзо је именован за обласног епископа Тирингије. Касније (1314. године) прешао је у Стразбур и припремао своје чувене *Прововеди* за објављивање, али и започео писање свог главног дела на латинском језику, такозваног *Opus tripartitum*-а. Овде га 1325. затиче прва оптужба за јерес и Екхарт саставља апологију свог учења. Денунциран од стране сабраће из доминиканског реда, Екхарт почетком 1327. шаље жалбени акт Светој столици у Рим. У међувремену, 13. фебруара исте године кренуо је на пут у Авињон да би се лично одбранио пред папом. Ипак, на овом путовању Мајстор Екхарт се упокојио. Дана 27. марта 1329. године папа Јован XXIII је осудио двадесет осам ставова доминиканског мистика и прогласио их за јерес. Без обзира на ово, Екхартова дела су оставила пресу-

дан утицај на све потоње теологе и мистичаре Запада, али и на велике филозофе савременог доба.

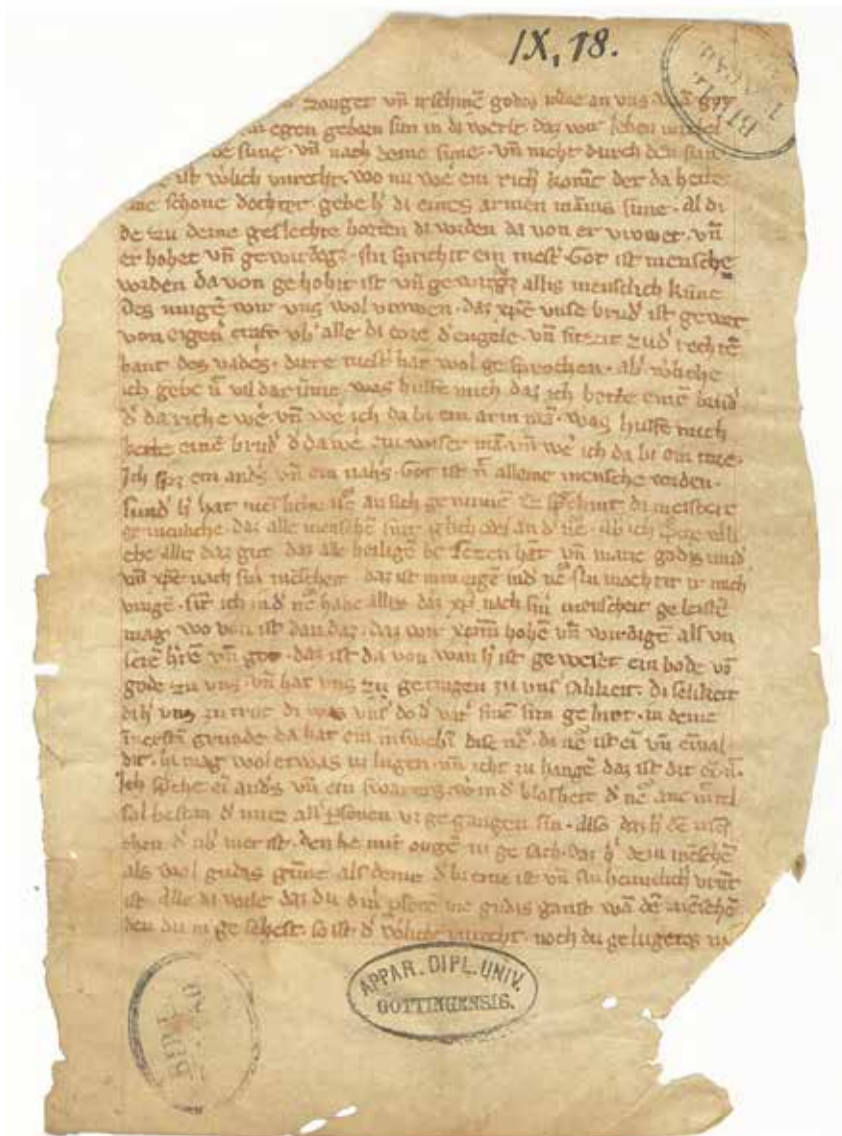
Нижу се наслови писани на латинском: *Quaestiones Parisiensis*, *Prologus generalis in Opus tripartitum*, *Prologus in Opus propositi- onum*, *Prologus in Opus expositio- num*, *Expositio Libri Genesis*, *Liber Parabolorum Genesis*, *Expositio Libri Exodi*, *Expositio Libri Sapientiae*, *Expositio sancti Evangelii secundum Iohannem*, итд. Други део представљају *Прововеди* изговаране на народном средњевисоконемачком језику (*mittelhochdeutsch*), преко стотину у савременом критичком издању, као и неколико написаних трактата на истом језику: *Daz buoch der götlichen troestunge*, *Die rede der underscheidung*, *Von dem edeln menschen*, *Von abegescheidenheit*.

Дело Мајстора Екхарта је сложено, разиграно, поетско, а на моменте тешко прозирно и хеременеутички захтевно. Много извора, безброј традиција ромори у његовим латинским и немачким списима. Могуће је говорити о великом броју тема и дати исто толико тумачења. Посебну пажњу треба посветити спису под насловом *Von abegescheidenheit*, или у преводу: *О одвојености*. Вероватно једно од најутичајнијих Екхартових дела на Западу, за Исток је било готово непознато. Сплет историјских околности или усуд нечег другог – никада нећемо знати. Но, оно што пажљиви читалац овог дела може сазнати јесте чудесно преклапање многих Екхартових дефиниција и места с различитим источним хришћанским писцима и

предањима (пре свега с великим апофатичарима попут Григорија из Нисе, Дионисија Ареопажита и његовим схолијастима Јованом Скитополским и Максимом Исповедником; као и учитељима чисте молитве попут Макарија Египатског, Исака Сирина, те многобројним православним исихастима), али и савременим филозофским мишљењем (посебно с Мартином Хајдегером). Средњевисоконемачки појам *abegescheidenheit* је вишезначан и могуће га је превести на више начина: одвојеност, одељеност, издвојеност, чак и осамљеност. Сваки ће се православни теолог (а можда и верник), верујем, одмах присетити добро познате речи *анахореза*. У речнику источног монаштва наведена реч у себи садржи такође ове екхартовске слојеве. Наиме, чин одвајања од света, удаљења од страсти, али и аскетску праксу очишћења ума од светских и других појмовних представа, а како би човек направио места у себи за Бога и ближњег. Ево превода неколико занимљивих одломака из наведеног списка, а у жељи да они послуже као наговор на неко будуће превођење и читање.

*

Након што пажљиво проучавах ове списе (Екхарт мисли на Стари и Нови Завет, те хришћанске и паганске учитеље из прошлости – напомена Л.Н.), пронађох да једино чиста одвојеност (*lütériu abegescheidenheit*) превазилази све групе ствари (*dingen*), јер све групе врлине имају делимичног удела у створеним бићима (*créature*), док је једино одвојеност слобод-

Најстарији сачувани фрагмент проповеди 5b Мајстора Екхарта
(извор: wikimedia.org)

на од свакој створеној бића. Зато наш Господ каза Марти: Само је једно неопходно (Лк. 10, 42), што значи: Мартиа, онај који жели да буде постојан и чисти пошребује само једну ствар – одвојеност.

Бој је толико префињен (einvälig) и једноставан (kleinüßig) да може пребивати једино у одвојеном срцу. Зато одвојеност није пријемлива ни за шта груто осим за Боја (Dā von ist abegescheidenheit nithes enpfenclich dan gotes).

Савршена одвојеност (volkomene abegescheidenheit) не брџа да буде изнад или испод ма које створевине; она не жели да буде изнад

или испод, жели да постоји сама, не тражећи једнакост или неједнакост у стварима, ништа ово или оно: она не жели ништа груто осим да бивствује (si enwil niht anders wan sîn). Дакле, она не жели да буде ова или она ствар, јер ко год ово тражи – он жели да буде нешто. А одвојеност не жели да буде ништа (nihtes niht sîn).

Када слободни ум пребива у истинској одвојености (rehter abegescheidenheit), он привлачи Боја себи и бива слободан од свих облика (formelôsich) и свих акцидентија (zuovelle). Зато човек који стоји у крајњој одвојености бива усхићен (gezûcket)

вечношћу на такав начин да се ништа пролазно (zergenclich) не креће у њему, да није свестан ни чега стварног и да бива мртав за свет, јер није окусио ништа земаљско. Управо је на ово мислио Апостол Павле говорећи: А живим – не више ја, него живи у мени Христос (Гал. 2, 20).

Мораш схватити: биће изражњено од свих створених бића значи биће испуњено Богом, а биће испуњено свим створеним бићима значи биће изражњено од Бога (Und dū solt wizzen: lere sîn aller creatûre ist gotes vol sîn, und vol sîn aller creatûre ist gotes lere sîn).

Опет питање: Шта је молитва одвојеног срца (abegescheidenen herzen)? Мој одговор гласи да се одвојеност и чистота не могу молити, јер онај који се моли жели да му Бог дарује нешто или жели да га Бог нечега ослободи. Али одвојено срце уопште не жели ништа (enbegert daz abegescheiden herze nihtes niht), ништа се има од чега ослобађати. Зато је слободно од свих молитава и не жели ништа груто осим да буде заједно с Богом (einförmic sîn mit got).

Заједница с Богом долази кроз човеково пошчињавање Њему, јер што је човек више пошчињен створеним бићима, то је мање у заједници с Богом. Одвојено срце пребива слободно од сваког створеног бића, па је стога сасвим пошчињено Боју и бивствује у највећем сједињу заједнице с Њим. Управо је на ово мислио Ап. Павле говорећи: Обуци се у Христа (уп. Гал. 3, 27), мислећи шиме на заједницу с Христом (einförmicheit mit Kristo) – јер наведено одевање се може збити једино кроз заједницу с Њим. Зато је одвојеност најбоља од света, јер очишћује ум, прочишћује савест, расламсава срце, разбуђује дух, оживљава жељу, даје нам да познамо Бога (got erkennen) и сједињује нас са Њим (vereiniget sich mit got).

Достојевски на боготражитељском путу оца Сергеја Булгакова [I]

Блајоје Пантелић

„И она Голгота која се налазила у срцу Достојевског, онај крст који је у њему подигнут, ето шта нас незадрживо вуче да се поклонимо Достојевском.“

Сергеј Н. Булаков

Сусрет Булгакова са стваралаштвом Достојевског није могао да прође без тектонских потреса прво у његовој души, а онда и у интелектуалном и духовном животу тадашње Русије, а убрзо и Европе. Последице тих потреса осећају се и данас. Штавише, с протоком времена они су све јачи и јачи. Сусрет Булгакова и Достојевског, одн. улога овог славног писца у духовном развоју оца Сергеја биће тема овог есеја.

Сергеј Николајевич Булаков је централна личност у историји савремене православне теологије. У богословљу Цркве, након појаве Булгакова, више ништа није остало исто. Његова мисао је, то је неспорно, суштински одредила православну теологију наших дана. Булгаковљева софиологија, као и његова хришћанска философска мисао у целини, одређујуће је утицала на токове савременог теолошког мишљења. (Најзначајнији је, свакако, онај који се најчешће под утицајем оца Георгија Флоровског, препознаје као „неопатристички“, а који је заправо настао као реакција на софиологију.) Траг који је оставио у савременој црквеној мисли сврстава га у ред великих *учишља* Православне Цркве. У двадесетом веку је било образованих, проицљивих, мудрих, креативних православних богослова, а било их је толико да и тај век заслужује да се назива „златним“, међутим, историјска улога ниједног од њих не може да се пореди са улогом коју је одиграо Сергеј Булаков, и та његова духовна јединственост чини га и великим

оцем Цркве. Стога, без обзира на то да ли су се с њим слагали или нису, да ли су били следбеници његове хришћанске философије или су били њени ватрени противници, сви озбиљни хришћански мислиоци се слажу да је реч о једној грандиозној духовној појави и незаобилазној личности вредној сваке пажње. Булаков се може оспоравати, али се не може негирати.

Од друге половине деветнаестог столећа готово да не постоји руски философ или теолог, одн. интелектуалац или човек чија је општа култура бар на просечном нивоу, коме дело Фјодора М. Достојевског није било презентно; нешто касније, већ у првој половини двадесетог века, исто бисмо могли да тврдимо и за остатак (цивилизованог) света. Стваралаштво овог генијалног књижевника радикално је променило духовну климу у Русији. По речима Николаја А. Берђајева, „духовна и интелектуална повест XIX столећа обележена је појавом Достојевског; она је значила да су се појавиле нове душе у Русији.“ Достојевски је извео, да употребимо успелу синтагму овог славног руског религијског философа, – „духовни преврат“, који се догодио у Русији али чије је последице осетила читава васељена. Он ниједног свог читаоца није оставио равнодушним. Сусрет с духом Достојевског је потресан у онтолошком смислу, тај сусрет из темеља мења личност човека, оставља неизбрисив траг на његом лицу... Када се с Достојевским сусрео лицем у лице, и састав душе Сергеја Булгакова се заувек изменио.

Николај Александрович, као активни учесник у интелектуалном животу Русије на размеђу деветнаестог и двадесетог века, може да нам посведочи у којој мери је утицај Достојевског на тамошње религијске мислиоце био снажан и дубок: „Када су у почетку XX столећа у Русији отпочела нова идеалистичка и религиозна струјања, раскид с позитивизмом и материјализмом дотадашње мисли радикалне руске интелигенције, била су у знаку Достојевског. В. Розанов, Мерешковски, [часопис] *Нови џуиш*, неохришћани, Булаков, неоидеалисти, Л. Шестов, А. Бели, В. Иванов – сви су били везани за Достојевског, они су били оплеменењени његовим духом, они су решавали питања која је он покретао. Људи новог духа се Достојевски открива по први пут. Открива се огромни нови свет, који је био скривен претходним поколењима. Започиње ера *достојевшићине* у руској мисли и литератури.“ Берђајев је у потпуности у праву, с тим што је, наравно, списак мислилаца који су стварали под утицајем Достојевског или су били „рођени“ из његове књижевности, далеко, далеко већи. Он је такође имао право да међу „изабране“ које ће посебно поменути, уврсти и оца Сергеја Н. Булгакова, како због значаја његовог мишљења за развој руске религијске философије тако и због веома снажног утицаја Достојевског на формирање истог.

О утицају великог руског књижевника на овог великог руског богослова биће речи у наставку, али пре тога би било значајно присетити се кључних момената

Сергеј Николајевич Булгаков (1871–1944),
фотографија са почетка 20. века [извор: pravmir.ru]

из интелектуалне биографије оца
Сергеја Булгакова.

Лутања „блудног сина“

Сергеј Николајевич Булгаков [Сергей Николаевич Булгаков] рођен је у граду Ливни, у Орловској области, 28. јуна [или 28. јула] 1871. године. Породица Булгаков је била свештеничка. У својим *Аутиобиографским белешкама* он наводи да је по оцу „левит“, одн. да је његова породица шест колена уназад, све до Ивана Грозног, била свештеничка. Одрастао је, како је сам умео да каже, у атмосфери „дома-храма“. Школовање је отпочео у Ливенској духовној школи и Орловској духовној семинарији, и већ тада је био саблажњен „ропским“ менталитетом који је преовладавао у црквеним круговима, као и потпуном историјском дезоријентацијом Цркве. Школовање у црквеној образовној установи је окончао 1888; незадовољство је било толико да ју је напустио годину дана пре завршетка и пребацио се у (секуларну) Јелецу класичну гимназију; а потом је 1890. уписао Правни факултет Московског универзитета, који завршава 1894. године.

С једне стране, младог Булгакова је било дубоко разочарало стање у коме се Црква тада налазила и одбијао је и сваку помисао да, по узору на свог оца и дедове, живот посвети некој од црквених служби, а с друге, осећао је сродност с ондашњом антицрквеном руском интелигенцијом. Стога је било очекивано да ће већ у раним годинама

прихвати тада веома популарне марксистичке идеје. Религиозна криза, одн. његово „безбожје“, трајало је од адолесцентног периода (он помиње да се то догодило негде између 14. и 15. године), па све до 30. рођендана. Дакле, као дете свештеника, Сергеј Николајевич је одрастао у црквеној порти, био је васпитаван у складу с хришћанским светоназорима и до адолесценције живео

је сав „у вери и веру“. Образовање у црквеним школским институцијама је отпочео као истински православни верник, а завршио као неко ко је „опијен“ нихилизмом. За време студија је интензивно и са одушевљењем истраживао марксистичко наслеђе, а посебно се бавио политичком економијом. Пошто је окончао студије, остаје да ради на универзитету. У иностранство (Немачка, Француска и Енглеска) одлази 1898. како би израдио магистарску дисертацију чија је тема била *Капитализам и земљорадња*. Након одбране рада добија звање професора и (1901) преузима Катедру за политичку економију на Кијевском политехничком институту.

Кијевске године (1901–1906) биле су пресудне у животу Сергеја Булгакова. Тада преживљава нову религиозну, одн. интелектуалну кризу, а поменути боравак у иностранству пре тога је био њен увод. Сусрет са западноевропском културом, о чему је сам касније писао, пољуљао је његов атеизам, одн. тада је започело његово ослобађање од материјализма: „У иностранству сам изгубио тло под ногама и у отаџбину сам се вратио са убијеном вером у своје идеале. Све се око мене рушило.“

У Немачкој се догодио и један „чудесан сусрет“ који је у Булгакову значајно појачао сумњу у дотадашња уверења. Наиме, у Дрездену је, као туриста, ишао да види чувену Рафаелову „Сикстинску Мадону“ и сусрет с њом га је дубоко потресао. Његов опис тог догађаја је врло значајан, те ћемо овде пренети

већи извод: „И одједном неочекивани, чудесни сусрет: Сикстинска Богомајко у Дрездену, Ту сама си дотакла моје срце и оно је затреперило од Твог позива. У јесење магловито јутро журимо да у пролазу обавимо своју туристичку дужност и посетимо Цвингер с његовом чувеном галеријом. Моје познавање уметности било је сасвим незнатно, те једва да сам знао шта ме чека у галерији. а тамо су ме погледале у душу очи Царице Небеске која долази на облацима са Предвечним Младенцем. У њима је била неизмерна *снаја чистијош и прозорљиве жртвености* – знање страдања и спремност на драговољно страдање, и иста мудра жртвеност се видела у очима Младенца, мудрим као код одраслих. Они знају шта их чека, шта им је судбина наменила, и свесно иду да Себе предају, да изврше вољу Онога који их је послао: Она да ‘прими мач у срце’, Он Голготу... Био сам ван себе, вртело ми се у глави, из очију су текле радосне и уједно горке сузе, а са њима се на срцу топио лед и развезивао неки животни чвор. То није било естетско узбуђење, не, био је то *сусрет*, ново знање, *чуго*... Ја сам (тада марксиста!) и нехотице то созерцање назвао *молишвом* и свако јутро сам, настојећи да уђем у Цвингер, док у њему још није било никога, трчао тамо, пред лице Мадоне, ‘да се молим’ и плачем, и у животу има мало тренутака који би били блажености од ових суза...“

На самом размеђу векова он полако напушта позицију тзв. „легалног марксизма“ и све одлучније заступа идеалистичке ставове. Боравак у Немачкој и студије класичног идеализма, нарочито критичког рационализма Имануела Канта и светоназора Фридриха фон Шелинга, представљају почетак Булгаковљевог пута, да искористимо његову чувену синтагму, „од марксизма ка идеализму“, а крај тог пута је била фундаментална православна мисао. Утицај Канта је за њега био најзначајнији и најдубљи, а о њему је искрено писао и у предговору за зборник *Ошћ марксизма књ идеализму* (СПб. 1903): „Кант је за мене, морам при-

Фјодор Михајлович Достојевски (1821–1881)
[извор: wikipedia.org]

знати, увек био поузданији од Маркса, и ја сам сматрао неопходним да Маркса проверити Кантом, а не обрнуто. Кант се и у стварности показао као најјачи реагенс за разградњу марксистичке догматике.“

Како је добро приметио аутор једног од најзначајнијих прегледа руске философије, отац Василије В. Зењковски, „Булгаков се у том периоду још увек надао да ће ‘позитивном учењу економског материјализма моћи да да прихватљив облик, пошто га ослободи апсурда’. У даљем процесу философских тражења Булгаков је себи веома оштро поставио питање *теорије прогреса*. *Историософска шема је код њега ишурена у први план*, и већ се овде појавила потреба да се оде даље од чистог кантијанства.“ Наиме, Булгакова је мучило питање да ли је могуће изградити искључиво научну теорију прогреса, одн. да ли прогресивни друштвени живот људи може бити утемељен само уз помоћ емпијске науке. Његов став је да је позитивистичка теорија прогреса суштински мањкава, јер проблем друштвеног идеала залази у „најдубље корене метафизичког светоназора“, зато га треба третирати као религијско-метафизички проблем. Управо у овом моменту, прецизно запажа Василије Зењковски, почиње и мисао Владимира Соловјова формативно да утиче на философске ста-

нове Булгакова. Соловјовљева колосална синтеза хришћанских идеала и философско-научног светоназора помогла му је да одбаци веру да је Кант зацементирао „владавину критичког позитивизма“. Мисао Соловјова је, дакле, била тај путоказ који је одвео Булгакова на „нови пут религијске метафизике“ (о чему понајбоље сведочи његов чланак „Шта даје савременом сазнању философија Владимира Соловјова?“, који је објављен у поменутом зборнику *Од марксизма ка идеализму* [стр. 195–262]). А такође, од Владимира С. Соловјова ће Булгаков преузети и његов фундаментални философски концепт *свејединства*, као и софиолошко питање.

Поред философа немачког идеализма, а посебно Имануела Канта, од суштинског значаја за Булгаковљев отклон од марксизма и кретање ка идеализму, и на крају ка хришћанској теологији, били су не само увиди Владимира С. Соловјова него и утицај још једног руског религијског философа и богослова – оца Павла А. Флоренског. Прецизније, Имануел Кант је помогао Булгакову да напусти материјалистичке позиције и да прихвати базичне увиде идеалистичког мишљења, а Владимир С. Соловјов и Павле А. Флоренски су га подстакли да хришћанску веру угради у сам темељ свог философирања.

Булгаков прелази из Кијева у Москву 1906. године, где је почео да ради на Институту за привреду који је у то доба водио Павле Иванович Новгородцев, а 1910. се упознаје и интензивно почиње да се дружи са оцем Павлом Александровичем, који је оставио веома значајан траг у његовом животу. Флоренски је, поред тога што је утицао на његова интелектуална интересовања, као једна по свему изузетна личност заправо оставио још јачи печат на његову душу. Отац Павле је сократовском мајeutичком методом успео да у Сергеју Николајевичу породу ону дечачку веру у Христа, и чак га подстакне да прихвати и свештенички чин.

Софију као тему Сергеј Булгаков је, као што смо поменули, преузео од Владимира Соловјова. Она је,

иначе, код овог руског философа била недовољно разрађена. Док је код Соловјова била тек у заметку, код Флоренског се јасно видела сва философска, одн. теолошка потенцијност те проблематике. Булгаков ће заправо под снажним утицајем религиозно-философских увида Павла Флоренског наставити да разрађује софиолошку мисао. Соловјов му јесте открио Софију, али је у ствари Павле Александрович био онај који је пресудно допринео томе да Булгаков већи део свог живота посвети управо софиологији.

Имануел Кант је, дакле, помогао Булгакову да напусти материјалистичке позиције и да прихвати базичне увиде идеалистичког мишљења, а Владимир С. Соловјов и нарочито Павле А. Флоренски (као и, наравно, Достојевски, о чему ће бити речи у наставку) су га подстакли да хришћанску веру угради у сам темељ свог философирања.

Узгред, за описивање духовног преокрета Булгакова који се догодио у кијевском периоду познати историчар руске философије, Сергеј Левицки, користи познати новозаветни догађај који се одиграо на путу за Дамаск (Дап. 22); наиме, Левицки наводи да је Булгаков тада „од Савла постао Павле“. Међутим, ово поређење није баш најадекватније када је реч о духовном путу оца Сергеја Булгакова. Ако је већ желео да искористи неки новозаветни догађај, онда је Левицки могао да наведе параболу о блудном сину (Лк. 15, 11–32). Сергеј Булгаков је, заправо, блудни син који се на крају вратио у очев дом.

Изложили смо укратко најзначајније моменте из бурне интелектуалне и духовне биографије оца Сергеја Николајевича Булгакова, која се односи на период до емиграције, прецизније на кијевске (1901–1906) и московске године (1906–1918), како бисмо у следећем броју *Православља* сав простор могли да посветимо нашој основној теми – улози коју је Фјодор М. Достојевски одиграо у боготражитељским авантурама Сергеја Н. Булгакова.

— *наставиће се* —

Православно удружење просветних радника „Гаврил Стефановић Венцловић“

На иницијативу неколико професора, у Новом Саду је основано Православно удружење просветних радника „Гаврил Стефановић Венцловић“.

Идеја повезивања Цркве и просвете произашла је из њихове суштинске сродности. Православна Црква и образовање у српском народу су поникли на истом извору, оном који су нам у 9. веку даровали равноапостолни Кирило и Методије. Вишевековно искуство просвете у Србији формирало се и развијало искључиво у православним црквама и манастирима. О овом прожимању и заједничком темељу Цркве и школе говори и сама етимологија речи просвета – неког просветити значи учити га да постане свети.

Данас, међутим, просвета више нема то значење. У секуларном друштву просвета се удаљила од свог изворног смисла.

Православно удружење просветних радника основано је са циљем да подстиче просветне раднике хришћане да активно учествују у унапређењу школства, да промовишу хришћанске вредности православног црквеног етоса, хришћанске антропологије, социологије, естетике...

Оснивачка скупштина Православног удружења „Гаврил Стефановић Венцловић“ којом је председавао презвитер Жељко Латино-

вић, координатор Одбора за веронауку Епархије бачке, одржана је крајем 2010. г. у новосадској Гимназији „Јован Јовановић Змај“. За председника Скупштине удружења изабран је др Радивоје Стојковић, директор ове угледне гимназије.

Удружење своје активности остварује под покровитељством и благословом Српске Православне Цркве – Православне епархије бачке. По благослову Његовог Преосвештенства Епископа бачког Господина Иринеја, духовник Удружења је протојереј Милован Миодраговић.

Чланови Удружења, којих за сада има око 200, залажу се за афирмацију општељудских вредности, за већу и одговорнију бригу о деци и младима, едукацију просветних радника и њихово упознавање са православним предањем, за унапређење социјалне правде, као и за повезивање са просветним радницима из других сличних удружења.

Представници Удружења сваке године учествују и на годишњим конгресима Европске федерације хришћанских професора. До сада су то били конгреси у Стразбуру, Агриђенту, Загребу, Крању, Риму...

Сваког првог четвртка у месецу, у свечаној сали Гимназије „Јован

Јовановић Змај“ у Новом Саду, Удружење организује трибине на различите теме.

У прошлогодишњем циклусу предавања неке од тема о којима се говорило биле су: Положај српског језика и књижевности у школском систему Републике Србије данас; Савремена култура прагматизма и систем вредности православља; Лице и наличје интернета; Медији и њихов утицај...

За нову школску годину Удружење је спремило нов циклус предавања.

Желели бисмо да се број активних чланова нашег Удружења увећа и да се, у времену када је хришћански начин живота сведен на маргине друштвених догађања, заједнички ангажујемо у одбрани универзалних вредности. Све информације о Удружењу просветних радника можете наћи на веб-сајту www.pravoslavninastavnik.rs на коме постоји и интернет приступница.

Марија Ковачевић

О Гаврилу Стефановићу Венцловићу

Гаврил Стефановић Венцловић (1680–1749) је био свештеник, илуминатор, иконописац, преводилац и песник.

Из Срема је прешао у Сентандреју, где је похађао иконописачку школу калуђера Кипријана Рачанина. Био је путујући црквени беседник по српским насељима у горњем Подунављу, у градовима Сентандреји, Ђеру, Коморану, Острогону (у данашњој Мађарској). За собом је оставио 20.000 страница рукописа. Више од сто година пре Вука Караџића и Ђуре Даничића, Венцловић је на народни језик преводио-парафразирао и препричавао библијске текстове. Био је ватрени борац против унијаћења.

У спомен часних ликова:

Годишњице упокојења тројице управника Музеја СПЦ

Проф. др Радослав М. Грујић
(1878–1955)

Проф. Светозар Ст. Душанић
(1907–1990)

Проф. др Слободан Г. Милеуснић
(1947–2005)

Ове, 2015. године, навршавају се три годишњице: 60 година од смрти проф. др Радослава Грујића, оснивача Музеја СПЦ, 25 година од смрти његовог наследника проф. Светозара Душанића, дугогодишњег управника Музеја СПЦ, и 10 година од смрти рано преминулог др Слободана Милеуснића, управника Музеја чије је године обележио тежак и крвав грађански рат и борба за црквено-уметничке предмете на ратом угроженом терену

Проф. др Радослав М. Грујић (1878–1955)

Рођен у учитељској породици у Земуну. У истом граду похађао основну школу и гимназију. Затим је завршио Карловачку богословију. У Београду је стекао диплому Богословског факултета (1899), у Бечу (1908) правних наука, а имао је и сведочанство Филозофског факултета у Загребу (1911) – где је 1919. одбранио и докторат. После рукоположења постаје капелан Димитрија Руварца, затим катихета у Бјеловару и Госпићу – одакле су га после краћег затвора протерале аустријске власти. Након извесног бављења у Богословији Светог Саве у Београду, двадесетих година, прешао је на новоосновани Филозофски факултет у Скопљу. Ту је основао *Гласник Скойској научној друштва* и Музеј Јужне Србије. У том периоду открио је остатке Цркве Св. Архангела у Призрену.

Године 1936, залагањем Патријарха Варнаве, кренуло се у завршне радње око формирања Музеја СПЦ. Између Краљевине Југославије и Синода СПЦ те је године потписан уговор на 50 година коришћења Конака кнегиње Љубице за Црквени музеј. Већ

годину дана касније двојица професора, др Лазар Мирковић и др Радослав Грујић, упоредо раде на терену и на смештају Музеја у Конак кнегиње Љубице. Будући на његовом челу, професор Грујић је уређивао Музеј, речима М. Гаталовића „тако да ова установа постане Институција од научног и друштвеног кредибилитета, а не ризничар блага прекривеног прашином“. Осим прикупљања експоната за музејски фондус двојица професора вршили су и систематско евидентирање црквено-уметничких предмета у земљи и иностранству. Отварање Музеја СПЦ било је предвиђено за септембар 1941.

У току рата професор Грујић води битку за збрињавање црквено-уметничких предмета, и прихват избеглица са ратног подручја. Већ тада је успео да код свог пријатеља са студија, Јохана Албрехта фон Рајсвица, издејствује дозволу за евакуацију моштију светих Срба из фрушкогорских манастира који су у том тренутку били на територији НДХ.

Са места управника Грујић је од 1945. испред Св. Синода СПЦ радио на процесу враћања културно-историјског блага које је у току рата однето из српских цркава и манастира у Загреб. У Црквени музеј је 1946. стигао тек део заплетењеног црквено-уметничког блага.

Управо због рада на спасавању културне баштине током рата, до тада и дописни члан САН, као професор Београдског универзитета, Грујић доживљава да буде лишен националне части и стављен на листу ратних злочинаца.

Иза проф. Радослава Грујића остао је Легат у Музеју СПЦ који броји 10 хиљада књига, музејских предмета и научну грађу. Остала је и богата библиографија од 270 библиографских јединица, око 500 одредница у Народној енциклопедији СХС, преводи са руског и прилози по часописима и новинама.

Године 1992. у организацији Слободана Милеуснића и Музеја СПЦ, са Новог гробља у Београду, пренети су његови и земни остаци његове супруге Милице у манастир Гргетег, у близини Илариона Руварца и Федора Никића.

Опуномоћеник Богословског факултета и један од иницијатора исправљања историјске неправде, Владимир Давидовић је пред Вишим судом у Београду поднео захтев за рехабилитацију академика Радослава Грујића, која је ове године и потврђена.

Проф. Светозар Ст. Душанић (1907–1990)

Светозар Душанић је рођен у Прибинићу (крај Теслића), у дому проте Стевана и учитељице Милеве. Након Сарајевске богословије 1929, завршио је Богословски факултет у Београду 1934. Као теолог и историчар, био је најпре суплент, а касније и професор у Скопљу, Приштини, Лесковцу. Године 1941. био је принуђен да се као и многи Срби рођени ван Јужне Србије, исели из Скопља. Вихор Другог светског рата донео га је у Београд, који је много волео и никада га више није напустио. У њему се током рата налазио на месту професора гимназије, где је 1946. године и остао без државне службе, због одбране права деце чији очеви током рата нису били на страни партизана. Те године долази у Патријаршију, за помоћника управника Библиотеке, а од 1948. бива одређен на место управника Музеја Српске Православне Цркве, на коме ће бити све до 1990. године. Паралелно са радом у Музеју био је стални члан Комисије за полагање професорских испита на Богословском факултету.

Током дуге каријере професор Душанић је сарађивао са највишим националним институцијама као што су САНУ, Матица српска, Републички завод за заштиту споменика културе, Народна библиотека Србије, Народни и Музеј града Београда, Војвођански музеј, Богословски, Филозофски и Филолошки факултет, као и са многим сродним институцијама у тадашњој Југославији и иностранству. Највише је писао за издања Српске Православне Цркве, а *Споменица поводом осамдесетогодишњице окупације Босне и Херцеговине (1878–*

1958), педесетогодишњице анексије (1908–1958) и четрдесетогодишњице ослобођења и уједињења (1918–1958) – која је изашла као посебан прилог у Гласнику Српске Православне Цркве из 1958. је читава „уредио и за текст одговарао“.

Иза обимног научног и сакупљачког рада на свом омиљеном пољу, а то је нумизматика – остао је замашан број разноврсних радова, као и *Летах од шри домаће ковнице новца Виминацијум, Стоби и Дакија из римског периода*, коју је – као јединствену нумизматичку збирку године 1971. поклатио Музеју града Београда, и за коју се до краја живота трудио да је употпуњава новим примерцима.

Осим бриге за обогаћивање броја књига приручне библиотеке Музеја СПЦ, те личне збирке у оквиру Патријаршијске библиотеке, створио је сопствену богату, стручно одабрану библиотеку коју је завештао овчарско-кабларском манастиру Сретење.

Следивши пример претходника Радослава Грујића, матичну кућу – Музеј СПЦ даривао је легатом личне научне и друге грађе.

За прегоран рад на многим пољима, још за живота је награђиван у неколико махова: 1984. одликовао га је руски Патријарх Пимен Орденом Светог Владимира другог степена, од Светог Архијерејског Синода СПЦ добио је Орден Светог Саве првог реда 1988, а за целокупан рад Богословски факултет СПЦ у Београду номиновао га је за почасног доктора богословских наука.

У Народној библиотеци у Теслићу током последње две године ради се на припреми његових сабраних дела, која чине преко 150 радова са темама из богословских, историјских и историјско-уметничких наука, нумизматике и сфрагистике, као и песме и приповетке.

Проф. др Слободан Г. Милеуснић (1947–2005)

Слободан Милеуснић је рођен у Говећем Пољу код Дарувара од мајке Љубе и оца Гојка. Основну школу је похађао у родном месту и у Тројглави, а затим је завршио Богословију Светог Саве у Београду. Након богословије дипломирао је на Богословском факултету 1973. На историји уметности, Филозофског факултета у Београду, дипломирао је 1977. Потом се усавршавао у Немачкој. Магистарски рад *Српско сликарство XVII и XVIII века у Славонији* одбранио је на Филозофском факултету у Београду 1984. У истој установи, 2004. одбранио је докторски рад на тему *Пожешка митрополија*.

Радни век је започео 1975. у Патријаршији у Београду са првим послом у Заводу за свеће. Једно време био је на месту управника Патријаршијске штампарије. Потом је био главни и одговорни уредник ревије ➔

Српска православна црква – њена прошлост и садашност (1985–1989) и листа Православље (1889–1992). Био је управник Музеја, координатор Савета за обнову храмова и културне баштине Српске Цркве и секретар Светог Архијерејског Синода. Био је члан Републичког одбора за обнову Хиландара, затим и члан Управног одбора Народног музеја, те Главног одбора Матице српске, односно Галерије Матице српске и Културно-просветне заједнице Србије. Добитник је друштвених признања из области заштите црквено-уметничких споменика: Плакета Михаило Валтровић, Златни беоцуг града Београда. Као један од оснивача Академије СПЦ за уметности и конзервацију, једно време је водио предмет историја уметности. Био је и професор на Богословском факултету у Србију.

Објавио је 15 књига – од којих и монографије: *Манастир Драговић*, *Манастир Крка*, *Музеј СПЦ*, *Манастир Хиландар*, *Свешће Косова и Мешохије*, *Манастир Србије*. Библиографија његових радова броји укупно око 850 наслова. Од тога је преко 300 чланака, расправа и приказа по стручним часописима и црквеној штампи. Објављивао је текстове у дневним листовима. Био члан Удружења новинара Србије. Неке од његових књига и постмортем доживеле су више издања.

Долазак Милеуснића на место управника Музеја 1990, обележила су ратна дешавања у земљи и лична породична трагедија. Одиграла се одсудна борба музеалаца за сваки уметнички предмет, у којој је и сам узео учешће. Радећи упоредо на терену и у Музеју он је уз сарадњу са колегама из Музеја саставио архивску грађу о страдањима покретних и непокретних добара на ратом захваћеној територији, и ти су подаци признати у међународним трибуналима. Иза тог рада настале су и две књиге *Духовни јеноцид*. Његовим залагањем, на многим спасеним експонатима извршена је рестаурација и конзервација. Један део донетог блага, данас је изложен у Ризници СПЦ у Сремским Карловцима, док је други део поново враћен на своје место.

Када је престао ратни вихор, и живот у Музеју СПЦ је ушао у мирнију фазу рада. Милеуснић се окренуо поновном успостављању контаката са сродним установама, остварене су бројне изложбе у земљи и иностранству, а сама институција инкорпорирана у државне установе, кроз Министарство културе и Министарство вера РС. На самом крају отворио је Ризницу у манастиру Добрун, радио на поставци и саставио текст за каталог Музеја СПЦ у Загребу.

Приредила Биљана Цинцар Костић

Предраг Драгутиновић

Који чита да разуме : теме из Светог Писма Новог Завета

Београд : Хришћански културни центар
др Радован Биговић : Православни богословски факултет
Универзитета у Београду, Библијски институт, 2015

XIV, 278 стр. ; 21 cm

ISBN 978-86-85273-34-6 (ХКЦДРБ)

Егзегеза Светог Писма је одувек представљала темељ хришћанске теологије. Дела великих патристичких писаца, попут Св. Василија Великог, Св. Григорија Богослова, Св. Јована Златоустог *et cetera*, најчешће су беседе на одређена библијска места. То нам указује на превасходно литургијски карактер светописамске егзегезе. Свето Писмо је писано у Цркви и за Цркву. Евхаристија стога представља основу и референтни оквир његовог разумевања. Али, тумачење никада није завршено. Не постоји савршено и коначно егзегетско решење које бисмо могли напросто да понављамо. Јер тумачење, као и сам језик, временом потребује да буде протумачено.

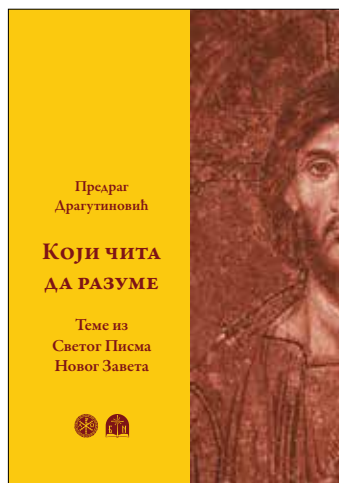
Реч Божија јесте дата једном за свагда, али је задатак тумача да је у сваком времену учине разумљивом. Тај задатак је могуће обавити само ако се, с једне стране, добро познају друштвене и културолошке прилике слушаца, које се веома брзо мењају. Са друге стране, неопходно је да тумач буде урођен у опитно искуство догађаја литургијског сабрања, али и да поседује широко познавање многовековних егзегетских метода и пракси. Јер разумљивост је вишеслојна, она се не може редуковати само на формално когнитивно разумевање исказа. Неко може да разуме речи и њихов смисао, чак и да донекле

наслути интенцију, али не и да стварно разуме поруку, уколико му метафорички систем није познат и близак.

Стога, задатак тумача није нимало једноставан. Он мора да урони у светописамску семиотику и да произнесе егзегезу која ће слушаоцима или читаоцима заиста олакшати разумевање Речи Божије. Нарочито је тешко, у мноштву теолошких, историјских, филолошких и других парадигми издвојити фундирајуће елементе и показати њихову укорененост у заједничком извору (ἀρχή) и циљу (τέλος).

Имајући све ово у виду, настала је идеја о сарадњи *Православља*, новина *Српске Патријаршије* са г. Предрагом Драгутиновићем, професором Катедре за библистику на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Намера је била да се читаоцима пружи могућност да се, на разумљив и приступачан, а ипак врло стручан и поуздан начин, упознају са достигнућима православне егзегезе, која у обзир узима непрегледну ризницу светоотачког предања али и увиде савремених коментатора и стручњака. Жеља нам је нарочито била, да представимо тумачење оних места Новог Завета која имају посебан богословски значај, као и места која читаоцима причињавају нарочите потешкоће у разумевању. Тако су у избор места која су анализирана укључене и сугестије

многих свештенослужитеља и вероучитеља. Текстови сабрани у овој књизи представљају плод дугогодишњег труда и истраживања аутора. Они су намењени свакоме ко је заинтересован за дубље и студиозније проучавање Речи Божије.

Презвијтер др Александар Ђаковац

Мишел Фуко

Технологије сопства : списи о позној антици и раном хришћанству

Приредио Дејан Аничих ; преводи са француског и енглеског Ведрана Величковић ... [et al.] ; редактуре превода Дарко Тодоровић
Лозница : Карпос, 2014

135 стр. ; 21 cm

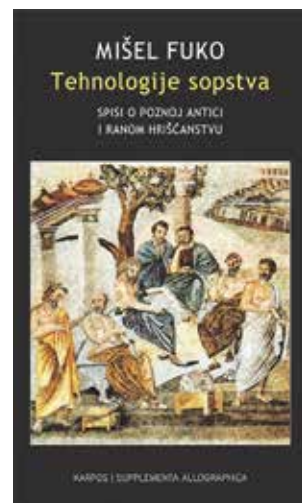
ISBN 978-86-85941-99-3

(а) Уколико се може веровати Тајмсовом водичу за високо образовање (престижној инстанци у рангирању академског утицаја научних радника), најцитиранији интелектуалац данас широм света, када су у питању хуманистичке науке, је Мишел Фуко. Сам Фуко би се вероватно насмејао на ову фантастичну категоризацију, судећи по следећим његовим речима: „Никада нисам упознао ни једног интелектуалца. Познавао сам раднике, историчаре, хемичаре, књижевнике итд, али интелектуалце не.“ Премда је

позната мисао (Алберта Вајтхеда) да је читава западна филозофија тек серија фуснота на Платона била блиска Фукоу, он је завршио као аутор чешће цитиран него сам Платон. И на ову би се реч поново насмешио наш аутор чији је трајни академски утицај започео беседом која аутора своди на функцију, па чак и ту функцију ставља у заграду, под насловом „Шта је аутор?“, одржаном 1961. на Колежу де Франсу. Ово демонтирање аутора извршено је пред узнемираним лицима људи који ће и сами постати такви аутори чија ће дела одредити будуће правце и токове савремене европске мисли. Већина његових тадашњих слушаца је надживела Фукоа и неки су се касније разишли са његовом мишљу. Али чак и за њих Мишел Фуко је остао филозоф са великим Ф (слично Аристотелу у средњовековној рецепцији, кога су схоластичари просто називали „филозоф“). Овде би се наш филозоф насмејао и по трећи пут. Јер Фуко је себе сматрао историчарем, а не филозофом. Ако његова „историја“ и делује помало необично, то је само због тога што је историјска наука прогресивно проширивала поље свог интереса: почевши од битака и сличних тема, преко економије, да би се у новије време (кроз њему слично мислеће „историчаре“) посветила различитим системима мишљења. Управо је то и био назив предмета који је Фуко предавао на Колежу де Франсу, све до своје смрти 1984. године: историја система мишљења. Такав спектакуларан назив само је био покушај да се опише садржај материје која се предаје. Ту није било речи о историји филозофије, већ о испитивању правила друштвено-историјске игре моћи, кроз коју се врши конструкција важећег мишљења, продукција истине и репродукција знања. По речима Фукоа, „ако историју сагледамо као интерпретативну, она је измишљена“. Суспензија знања на ком су изграђени моћни стереотипи и ископавање свега онога што је морало бити закопано да би се дошло до данашњих очигледних истина – у томе се састојало Фукоово понов-

но измишљање историје. Таква „археологија“ није откривање топле воде него хладни туш за успавану мисао која узима ствари здраво за готово. Ова историја садашњости показује да стварност око нас није Богом дана него има своју историју. А оно што је историјски конструисано отворено је за преображавање.

(б) Ова књига је збирка од шест предавања из каснијег периода Фукоовог стваралаштва (наслови су „Хришћанство и пастирска моћ“, „Сексуалност и самовање“, „Борба за чедност“, „Херменутика субјекта“, „Технологије сопства“ и „Писање о себи“). Сви сабрани текстови су настали у време док је Фуко радио на својој *Историји сексуалности* па се и овде и тамо обрађују сличне теме. Мотиви међусобне условљености сексуалности и знања у процесима стварања истине провлаче се кроз све чланке у овој књизи. Реч је о истини која је ново знање које производи нови објект сазнања. А тај нови објект је пре свега сам сазнајући субјект. Позноантички „рад на себи“ кроз ранохришћанске технике самоодношења добија сасвим нови обрт. Нови механизми моћи присутни у раној Цркви створили су нови субјект као тачку ослонаца која је омогућила западној цивилизацији да крене у правцу непознатом класичној старини. У том истом правцу али у супротном смеру напредује и Фукоова субверзивна анализа. Уз помоћ немилосрдне ерудиције; она поткопава сазнајући субјект, систематски разлаже наш идентитет и прави разорну пародију традиционалне историје. Таква делегитимизација садашњице не спроводи се у име лепше прошлости (романтизам), нити ради одређене светле будућности (идеологија) то је просто ➔

борба као таква: „Једноставно у борби самој по себи и кроз њу, могуће је да се позитивни услови појаве“ (Фуко 1977).

(в) Рекли смо већ да је сексуалност повлаштена тачка Фукоове приче, која се протеже кроз свих шест текстова сабраних у овој књизи. Хистерија, феномен заборављања, феномен субјекта који се не препознаје, који је могао да заборави део своје прошлости или део сопственог тела: такво место непознавања своје (сексуалне) жеље је место на ком се усидрила психоанализа. Међутим, незнање сексуалности од стране самог субјекта, праћено је нечим што је за Фукоа много значајније: феноменом вишка знања о сексуалности у друштву – знања које је интензивно и екстензивно у својој хиперпродукцији различитих теорија. Психоанализа би рекла да ова друштвена продукција постоји управо зато да би субјекти и даље заборављали своју жељу. Фуко се пита не представља ли психоанализа која се издаје за рационални темељ знања о жељи и сама део ове хиперпродукције? Он причу почиње одбацивањем репресивне хипотезе, а то је историјска шема по којој се дискурс сексуалног развија у три етапе: (1) грчка и римска антика где се сексуалност без тешкоћа изразила као уметност еротике; (2) хришћанство које је порекло полност, што је водило ћутању о сексуалности, а што је грађанска хегемонија од 16. века само појачала; (3) почетак ослобађања крајем 19. века (поготово с појавом Фројда). Фуко сматра да је ова шема не само непрецизна него и неодржива. Сва три принципа која би требало да морално карактеришу хришћанство: моногамија, функција размножавања, и опште омаловажавање задовољства, постојала су већ у Риму пре појаве хришћанства (и независно од њега). Такав стоички морал био је подржан друштвеним и идеолошким структурама царства, тако да хришћанство, у ствари, није одговорно за забране за које се прозива. Оно је засновало један умерени морал између (хиндуистичко-будистичке) аскезе и цивилног друштва, чија се флексибилна неодређеност

темељи на опскурном концепту плоти: „Плот је субјективност самог тела, хришћанска плот је сексуалност виђена у унутрашњости ове субјективности, овог потчињавања појединца себи самом, што је примарна последица увођења у римско друштво моћи пастира.“ Дакле, видимо да хришћанство није донело никакав нови морал већ специфичне механизме нове моћи коју Фуко карактерише као „пастирску моћ“ (чак ни сама библијска метафора пастира није постојала у грчко-римском свету). Тако се путем „стално растуће самосвести која се усмерава ка својим слабостима“ конституише субјективност која је ефекат пастирске моћи. Ако се, према Хабермасу, могу разликовати три типа техника: 1) технологије производње помоћу којих производимо ствари и манипулишемо њима; 2) технологије означавања помоћу којих комуницирамо; 3) технологије моћи које регулишу понашање појединаца и чине их предметима доминације – онда Фуко уводи и четврту категорију: технологије сопства које омогућују појединцима да врше одређене операције на сопственим телима, душама, у свом понашању како би мењали и преображавали сами себе. У том смислу хришћанство обавезује на истину. Постоји обавеза да се држе истинитим ставови који су догме и да се по питању истине прихвате одлуке одређених ауторитета. Али оно што Фукоа занима јесте обавеза хришћанина да се испитује ко је, шта је, шта се дешава у њему, да каже ове ствари другима и на тај начин да сведочи против себе: „То је оно што бисмо назвали спиралом формулисања истине и негирања, што је у срцу хришћанске технике сопства.“ Сексуалност је постављена у центар пажње пре свега као сеизмограф онога што се у нама дешава. За Августина који је, екстравагантно, допуштао могућност секса у рају, проблем није у самом чину, већ у тиранији надвољом. У монашкој традицији критеријум чистоте не састоји се у уздржању него у осујећивању илузија, у откривању истине. Ту није реч о интериоризацији некаквог закони-

ка која забрану чина замењује забраном намере. У питању је процес субјективације која напушта етику усредсређену на рационализацију чинова. Све ово се дешава кроз сложене односе са другим. Другим у позитивном смислу али и у негативном, јер се под маском сопства често крије други – непријатељ.

(г) Такав нови хришћански аскетизам, међутим, и даље стоји под старим знаком **бриге о себи**. „Ви се бавите богатством, славом и почастима, али се не бавите својом душом“, прекорава Сократ своје суграђане подстичући их да се почну „старати о себи“. Осам векова касније Григорије Ниски користи исти технички појам и пише: „Морамо се **бринути о себи** тиме што ћемо упалити светиљку разума и истражити сва забачена места душе.“ Између две крајње референце Сократа и Св. Григорија протеже се анализа пракси познатих под класичним именом *epimeleia heautou*. Филигранским радом Фуко нам показује њене јасне континуитете и дисконтинуитете. Тема окретања (*epistrophe*) је типично платонска. Али док се ту душа окреће себи да би се усмерила на горе (ка идејама), у стоичкој пракси крајњи циљ окретања себи јесте да се при себи и остане, што значи: циљ је бити присебан. Брига за себе више није тренутна припрема за живот – то је начин живљења. За разлику од старе грчке где је бављење собом било педагошко, сада се истичу нове функције: а) критичка функција помоћу које се одлучује мо (*de-dicere*) за оно исправно, одбацујући погрешно; б) функција борбе (кроз цео живот); в) лековита и терапеутска функција. Није могуће бавити се собом без помоћи другог. По Сенекиним речима: „Човеку је потребан неко да му пружи руку.“ Али управљање учитеља учеником није дуго остајало једносмерно. Оно би убрзо постајало егалитарно, па би учитељ и ученик тада поучавали један другог, размењујући међу собом истините говоре (*logoi*). Прибегавање таквим дискурсима било је неопходно у непредвиђеним околностима. Зато је развијен читав низ вежби ради њиховог усвајања (да би

кад то затреба били на дохват руке – *procheiron eschein* – *habere in manu*). Поред писама пријатељима и испитивања савести, имамо и вежбе присећања које научену истину претварају у стални принцип делања, као и практичне вежбе апстиненције. Треба подвући да све ове технике не конструишу наратив сопства. Намера није да се у акту прочишћења на светлост изнесе оно скривено, већ је циљ хватање оног већ реченог, што се успело чути и прочитати. То је фиксирање стеченог.

(д) Хришћански поступак разликује се од античког и тек ту се јавља херменутика сопства. Тема самонегирања означава овај прелаз из паганске у хришћанску културу. *Publicatio sui* (самообзнањивање) је била пракса повезана са Сенекиним дневним свођењем рачуна. Међутим, Тертулијан користи исти термин да опише сасвим друкчију, не више приватну него јавну праксу. У питању је јавно покајање: *exomologesis* – вишегодишњи статус који се односио на свакодневни живот кроз правила облачења, исхране, забране секса итд. Сам грешник би од епископа захтевао такав статус, објашњавајући свој грех, што није била исповест него услов за статус. Ово је укључивало и ритуално показивање грешника који се могао видети како „носећи кошуљу од кострети, посут пепелом, ужасно обучен стоји скрушено испред цркве. Онда пада на земљу и љуби ноге браћи“, док би га читава заједница оплакивала, драматизујући његово јавно покајање. Самооткривење је истовремено самодеструкција. Пандан таквом гесту у монашкој традицији је „*exagoreusis*“. У питању је пракса самооткривења, као жртвовање сопства кроз субјектово одрицање од сопствене воље. Оно се обавља у сталној вербализацији мисли пред духовним оцем и у доживотној послушности њему. Обе ове форме откривања сопства (и *exomologesis* и *exagoreusis*) подразумевају да се не може открити без негирања. Таква пракса траје све до 17. века (напореда са новијом праксом покајања и исповести која је уведена у 13. веку). Међутим, од 18. века до данас

хуманистичке науке постављају ове технике у другачији контекст, користећи их за позитивно конституисање новог сопства; уз избегавање самонегације. Нама се чини да такво избегавање неодољиво подсећа на психоаналитичку причу о потискивању „кастрације“ које често резултира ерупцијом насиља. Фуко који је одбацио „репресивну хипотезу“, не би се са овим сложио. Ипак његова „историја“ нам помаже да боље разумемо симптоме од којих пати данашњи свет.

(ђ) Какве су онда алтернативе пред субјектом данашњице? Једна и иста тоталитарна политика која се раздваја у екстреме, истовремено прописује и шта треба да будемо и како то да „избегнемо“. Предвиђене опције су следеће: или се потчини-ти прописаној субјективној позицији и бити добар Србин, хришћанин, Европљанин, белац итд, или се растворити у сукцесивном низу нових идентификација. Али предати се алтернативном идентитету уопште није субверзивни чин, јер је иста политика уплетена у његово настајање. Такав „преступ“ само служи да се потврди оно што је „исправно“. Због тога, не одбацивање, већ деактивација идентитета, јесте пут месијанског ослобођења. Самонегација, у хришћанству, не открива сопство као илузију. Напротив, у самопорицању сопство се открива као стварно и субјект на историјску сцену ступа под знаком минуса: „*Ego non sum ego*“. Није ли управо зато еманципаторни потенцијал хришћанства у „негативитету“? У кључној сцени филма „Носталгија“ Андреја Тарковског, Доменик, „лудак“ који припрема светско ослобођење, евоцира Христове речи упућене Катарини Сијенској: „Ти си она која није а Ја сам Онај који Јесте.“ По Апостолу Павлу: ја није тек нешто што се пориче ради Месије; само то негирано ја („А живим, не више ја“ – *ὣν δὲ οὐκ ἐτι ἐγώ* – Гал. 2, 20), јесте парусија Месије („него живи у мени Христос“ – *ὣν δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός* – Гал. 2, 20). Због тога Христос за Цркву не би смео да буде тек универзални морални манекен, по коме треба да буду моделовани њени

чланови, већ само њено у сваком од верних распето (негирано) ја. Као што је стварање из небића структурални услов аутономије твари, тако је и иницијално крштењско самоодрицање, као и потоњи евхаристијски не-ја модус живота, услов могућности да Црква буде епифанија Другог – долазећег Христа. Црквене структуре не би смеле да гуше ову рањиву неодређеност прописујући јасне националне, конфесионалне, па чак и црквене идентитете, који би били наметнути вернима. Црква не сме да се затвори, иначе ће се сама њена црквеност угушити, мора остати отворена. Чак и када је таква отвореност отворена рана, она не сме бити зашивена. Коекстензивна са таквом праксом, требало би да буде и њој адекватна теорија: теологија која ће бити трауматична не просто тематски него методолошки. Текстови Светих Отаца су заувек у жижи сваког теолошког испитивања. Међутим, по Фукоовим речима: „Постоје такви моменти у животу када је питање: да ли је могуће мислити другачије него што се мисли? и да ли је могуће видети другачије него што се види? неопходно поставити; да би се уопште могло наставити са посматрањем и рефлексивом.“ За теологију такав тренутак је данас. Сада када (у критичким издањима) имамо свима лако доступне отачке списе као никада пре у историји, потпуно је бесмислено да их препричавамо. Истраживати „отачку ризницу“ само зато да бисмо поново осудили већ осуђене (јеретике) и опет потврдили да је Бог Света Тројица (итд.), значило би „клати вола ради кила меса“. Ако текстове Отаца, уместо да помоћу њих верификујемо већ познату причу, која је и сама алиби за практични статус кво, успемо да употребимо као полазиште за „критичко промишљање самог мишљења“, онда ће и црквена теорија као и пракса Цркве; бити знак надолазеће другости која је у садашњим оквирима незамислива: „Љубљени, сада смо деца Божија, и још се не откри шта ћемо бити; а знамо да када се открије, бићемо слични Њему“ (1. Јн. 3, 2).

Јерођакон Александар Субошић ■■

ИЗРАЕЛ

Мозаик из византијског доба

Недавно откривен мозаик из византијског доба биће први пут јавно изложен на фестивалу „Within“ у Киријат Гату у јужном Израелу.

Мозаик стар 1500 година откривен је током археолошког ископавања у Киријат Гату пре две године; од сада ће бити стално изложен у овом граду, најављено је у изјави за штампу Израелске управе за старине.

Мозаик, који је сачуван фрагментарно, једном је служио као под цркве; на њему је осликана мапа једног египатског града са улицама и зградама.

„Уметник је користио коцкице у 17 различитих боја док је припремао мозаик“ – рекао је археолог Саар Ганор из Управе за старине на конференцији за штампу, мислећи на камене коцкице од којих се мозаик састоји.

Током ископавања археолози су ископали доказ цветања локалне византијске културе на овом месту, у шта спадају грнчарска радионица и стаклене посуде. У крају близу израелске јужне обалске равнице налазило се важно византијско насеље. Археолози верују да су становници производили и продавали вино које се касније препродавало широм Средоземља.

Сама црква, која је опслуживала околна места, налазила се на путу између Ашкалона и Јерусалима, где су археолози ископали и друга византијска насеља.

Извор: Pravoslavie.ru / cnc.srb

БЕОГРАД

Отварање Музеја савремене уметности

Половином октобра 2015. године навршило се 50 година од отварања

БЕОГРАД

Битка за светиње

Дозволити властима у Приштини да „чувају“ српску културну баштину било би као да вуку дајете јагње на чување, главна је порука председника Србије Томислава Николића упућена страним дипломатама у Београду.

Председник Николић је 16. октобра окупио око 80 дипломата који су остали неми на седмominутни документарни филм о погрому 17. марта 2004. г. на Косову када су у јужној српској покрајини уништаване неке од највећих српских светиња.

Филм рађен у продукцији Радио-телевизије Србије почиње сценама у којима помахнитали Албанци скидају крстове са Цркве Св. Андреја у Подујеву док разуларена маса у дворишту скандира. Црква је на крају запаљена.

Манастир Св. Архангела у Призрену приказан је након атака после којег су остале само рушевине и гараж, док је један део филма посвећен спаљеном Храму Богородице Љевишке у истом граду. Срушени и запаљени су и Саборни храм Св. Георгија у Призрену, манастир Девич у Србици, Црква Св. Николе у Приштини. У погрому тога дана страдало је 10 Срба.

Обраћајући се страним дипломатама, Николић је нагласио да је Србија једина земља у Европи којој, поред отимања дела територије, протеривања грађана, некажњеног убијања и такозване жетве органа, сада покушавају да отму и културну баштину

„Напади на српску баштину од 1999. г., чији смо сведоци сви, били су напади на идентитет Срба и имају директан утицај на њихов осећај сигурности и прихваћености у локалној средини“ – поручио је председник Србије, и нагласио да је све то процес мењања историјских чињеница у циљу маргинализације и елиминисања Срба и Србије из историје КиМ.

Како је председник Николић рекао страним дипломатама, пријем Косова у Унеско представљао би расадник будућег сукоба, кад год то било. Председник је амбасадорима у Београду рекао да је то проблем за регион, Европу и цео свет и да се сада поставља питање има ли правог пута за однос Београда и Приштине.

„Сваки договор који је наметнут или скројен да ствара трајно незадовољство било које стране у ствари и није договор, већ расадник будућег сукоба“ – рекао је Николић.

Он је навео и да је Унеско указивао на потребу очувања српске баштине на Косову, а повукао је и паралелу са дешавањима у Палмири, где је Исламска држава уништила бројне древне грађевине непроцењиве вредности.

Свим присутним амбасадорима подељена је књига *Хришћанска баштина на Косову и Мешохији – историјска и духовна постојбина српског народа*.

Извор: Блиц

рања Музеја савремене уметности у Београду. Прославе није било јер обнова Музеја није завршена у року, услед низа процедуралних нерегуларности које су довеле до

смене директора и обустављања јавне набавке за извођење радова. Зграда Музеја савремене уметности свечано је отворена 20. октобра 1965, а због реконструкције

ВДС: Први анимирани филм о деспоту Стефану

Премијера анимираног филма „Стефан Високи“ одржана је 11. октобра 2015. године у Свечаној сали Дома Војске Србије.

Аутори овог дела су деца чланови учионице за анимацију „Душа“ при Верском добротворном старатељству, који су ово остварење припремили у сарадњи са ликовном уметником мр Весном Моравић-Балкански

и другим ликовним ствараоцима, књижевницима и аниматорима. Промоцији су присуствовали Владика топлички Арсеније, јереј Владимир Марковић – секретар Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке, са чијим благословом се и радило на филму, јереј Арсеније Арсенијевић –

старешина Храма Вазнесења Господњег чија је група „Пирг“ музички допринела квалитету филма, представници Министарства одбране, Војске Србије и Секретаријата за културу града Београда, као и многобројни сарадници и пријатељи аутора филма.

„Велика ми је радост што сам са вама вечерас погледао филм који на најлепши начин, очима деце, говори о историји Београда, деспота Стефана Лазаревића и нашег народа. Њиме је у свега неколико секунди отворен читав нов свет стваралаштва и могућности“ – истакао је Владика Арсеније, преносећи творцима филма, свима који су помогли у његовој реализацији и публици благослов Патријарха српског Иринеја.

Филм је рађен пластелином, у стоп-моушн техници. Настао је заједничким трудом током скоро три месеца рада.

„Наша намера је била да подстакнемо децу на креативно, али и мисионарско стваралаштво, те да резултати тог рада инспиришу и друге малишане. Да у животима јунака о којима говори овај, али и будући филмови учионице ‘Душа’ препознају нове позитивне узор“ – нагласио је јереј Владимир Марковић, док је руководиоца ауторског тима филма „Стефан Високи“, педагог Зорана Кипријановић, са публиком поделила одушевљење због бројних позитивних реакција на њихов рад.

Премијеру филма употпунио је богат културно-уметнички програм у којем су учествовали Дечји хор Првог београдског певачког друштва, Васја Поповић, Миодраг Милутиновић, Тамара Богдановић, Неда Поповић, Марија Тадић и Теодора Бошковић.

На крају, најзаслужнијим добротворима који су својим залагањем учинили да филм од идеје постане стварност уручене су захвалнице.

Извор: ВДС

вршена 2011. године и до тада се радило на сређивању крова, подрумских просторија и измештању трафостанице. У следећој фази реконструкције планирано је уређење ентеријера, замена инсталација и обнављање фасаде Музеја.

Накарада каже да је Влада обезбедила довољно средстава и да је обећано да ће средства моћи да се пребаце за идућу годину.

Он је подсетио и на то да је 2012. године организована „Неизложба“ – Шта се догодило са Музејом савремене уметности, када су, поред уметничких пројеката, приказане и изјаве свих министара који су најављивали наставак реконструкције.

Зграда Музеја савремене уметности сматра се једном од најбољих наменски грађених музејских објеката у бившој Југославији а 1987. године проглашена је за културно добро.

Данас фонд Музеја савремене уметности броји око 8.000 дела и представља најрепрезентативнију колекцију југословенског уметничког простора из периода његовог постојања (1900–1991). Упркос недостатку матичне зграде, Музеј је током претходних година излагао на различитим локацијама. Од 2008. г. организовао је око 150 изложби у земљи и иностранству.

Више информација о Музеју доступно је на веб-сајту ове установе – www.msub.org.rs.

Извор: РТС / msub.org.rs

затворена 2007. године. Очекује се да Музеј буде отворен у априлу или мају следеће године, рекао је за РТС вршилац дужности директора Музеја Слободан Накарада.

Слободан Накарада је рекао да ће нови тендер бити отворен за 15-ак дана и да се очекује да ће све бити завршено до почетка децембра.

„Морамо да завршимо законску процедуру око старог тендера

и чим се распише нови тендер он се ради по новим процедурама и рачунамо да ће све бити готово до почетка децембра кад бисмо кренули у извођење радова. Рачунамо да то буде април–мај месец да се музеј отвори“ – рекао је Накарада.

Зграда Музеја савремене уметности затворена је за јавност пре осам година. Прва фаза радова на реконструкцији делимично је за-

ВАТИКАН

Папа посетио преноћиште за бескућнике

На завршетку заседања Бискупског синода 15. октобра 2015. г. папа Фрања је посетио ново преноћиште за бескућнике у римској улици Виа деи Пенитензиери, саопштила је информативна служба Свете столице. Папа је поздравио све госте – њих тридесетак – који су се окупили у малој заједничкој дворани, а затим је обишао преноћиште и друге услужне просторије. Папа се задржао двадесетак минута у срдачном разговору с гостима, видљиво ганутима и радоснима због његове посете.

Ово преноћиште за бескућнике је отворено 7. октобра. Радови на уређењу овог прихватилишта финансирани су средствима из црквених фондова; ово преноћиште може примити до 34 особе, које ће у њему моћи боравити највише тридесет дана. Корисници имају право на вечеру у оближњем Дому „Доно ди Марија“, у Ватикану, који воде сестре Мајке Терезе, у ком иначе има 50 места за жене.

Извор: Информативна
кашполичка агенција / www.ika.hr

УРМИЈА

Нови Епархијски центар Асирске цркве у Ирану

Епископ калифорнијски Асирске цркве од Истока Мар Ава Ројел и Епископ ирачки Мар Нарсај Венијамин из исте цркве отворили су и осветили су новоизграђени Епархијски центар Асирске Цркве од Истока у Урмији, у Ирану.

У Ирану вековима постоји хришћанска мањина – негде око 1–2 % становника Ирана су хришћани, углавном дохалкидонски (припад-

ници Јерменске апостолске цркве и Асирске цркве од Истока), уз мали број римокатолика халдејског и источног обреда.

Извор: ОСП / сш.срб

Саопштење Пете свеправославне предсаборске конференције у Шамбезију код Женева

Пета свеправославна предсаборска конференција, коју је сазвао Његова Светост Васељенски Патријарх г. г. Вартоломеј уз сагласност свих Блажењејших Предстојатеља помесних Православних Цркава, изражену током њиховог Свештеног Сабрања у Фанару од 6. до 9. марта 2014. године, одржана је у Православном центру Васељенске Патријаршије у Шамбезију код Женева од 10. до 17. октобра 2015. године.

Рад Конференције је отпочео саборном међуправославном архијерејском Литургијом у светом ставропигијалном храму Апостола Павла у недељу богоносних Отаца Седмог васељенског сабора у Никеји, а одвијао се под председништвом Високопреосвећеног Митрополита пергамског г. Јована, кога је, услед његове спречености, у току последња два дана на дужности председавајућег заменио други члан делегације Васељенске Патријаршије, Високопреосвећени Митрополит француски г. Емануил, уз сарадњу секретара за припрему Светог и Великог Сабора Православне Цркве, Високопреосвећеног Митрополита швајцарског г. Јеремије. У раду Конференције учествовале су делегације свих аутокефалних Православних Цркава.

Предстојатељи помесних Православних Цркава послали су поруке учесницима Конференције, које су прочитане на заседањима. Учесници Конференције су упутили одговор свим Предстојатељима Православних Цркава, иштући од њих молитве и благослове за успешан рад Конференције. Теме Пете свеправославне конференције, сагласно вољи Предстојатеља, биле су дискусија и коначно одобравање текста *О аутономији и начину њеној пројашавања у Православној Цркви*, који је саставила Међуправославна припремна комисија (2009), и једногласно предложених измена у текстовима усвојеним на Другој и Трећој свеправославној предсаборској конференцији (1982. и 1986) које је на три своја заседања (2014. и 2015) формулисала Специјална међуправославна комисија.

Конференција је проучила текст *О аутономији и начину њеној пројашавања у Православној Цркви* и текстове које је саставила Специјална међуправославна комисија на својим састанцима у Шамбезију на теме: 1) *Односи Православне Цркве и осталој хришћанској свешћи*; 2) *Мисија Православне Цркве у савременом свешћу* и 3) *Важности постојања и његовој држања данас*. У ове текстове унесена су разјашњења, допуне, исправке и додаци.

Конференција је једногласно усвојила текстове *О аутономији и начину њеној пројашавања у Православној Цркви*, *Односи Православне Цркве и осталој хришћанској свешћи* и *Важности постојања и његовој држања данас*. Текст *Мисија Православне Цркве у савременом свешћу* нису потписале Цркве Русије и Грузије.

У Шамбезију код Женева, 16. октобра 2015. г.
Председавајући Конференције Митрополит француски Емануил
Доставља Епископској бачки Иринеј

ЗИМБАБВЕ

Посета Патријарха Александријског

У суботу 10. октобра 2015. г. Патријарх Александрије и све Афри-

ке Теодор завршио је своју четвородневну архипастирску посету Митрополији Зимбабвеа.

Пре одласка у Јоханесбург Патријарх је посетио Мисионарски центар Св. Нектарија у Вотерфордлу, предграђу престонице Харареа.

У овом Мисионарском центру Св. Нектарија раде верска и мисионарска школа за децу, младе и одрасле, као и средња школа и лицеј, клиника, те образовни центар за професионалну рехабилитацију жена.

Поглавар Александријске Патријаршије наставља своје путовање кроз источноафричке земље – Уганду и Јужни Судан, где су први пут након стварања нове државе Јужни Судан православне цркве враћене Александријској Патријаршији.

Извор: Александријска Патријаршија / сџ.срб

СИРИЈА

Ослобођен отети свештеник

Сиријски свештеник Жак Мурад, којег су у мају месецу у централној провинцији Хомс отели ратници Исламске државе, ослобођен је и у недељу 11. октобра је служио прву Литургију после отмице, пренеле су информативне агенције.

У мају 2015. године су цихадисти ИД отели оца Жака Мурада, на-

стојатеља манастира Мар Елијан у граду Ал Карјатаину, након чега су заузели суседни древни град Палмиру у централној Сирији.

ИД екстремисти су у августу месецу 2015. г., после жестоких борби са снагама лојалним сиријском председнику Башару ал Асаду, заузели Ал Карјатаин. Потом је радикална група отела више од 230 цивила у овом граду, међу којима и много хришћана.

Након заузећа места Ал Карјатаин ИД екстремисти су крајем августа уништили асирски манастир Мар Елијан.

Више од 2.000 хришћана живело је у Ал Карјатаину пре него што је започео устанак против Асада средином марта 2011. године. Многи од ових хришћана су напустили град чим је кренуло насиље у провинцији Хомс.

Извор: ARA News (превод Информативне службе СПЦ)

СИРИЈА

ИД ће погубити 180 асирских хришћана

Како преносе информативни портали Руске Православне Цркве, Исламска држава тврди да ће погубити 180 асирских хришћана који су отети у масовним препадима у фебруару ове године, након што су преговарачи одбили да исплате високу цену коју су цихадисти тражили за ослобађање талаца.

Исламска држава тражи 12 милиона долара за пуштање Асираца на слободу. „Преговори које је водио Епископ Јефрем Отнајал, поглавар Цркве од Истока у Сирији, обустављени су због неподносивих захтева терористичке групе,“ открио је Осама Едвард, директор Асирске мреже за људска права. „ИД планира да погуби

180 хришћана ако не исплатимо откуп“, рекао је он.

Сто осамдесет Асираца су део групе од 230 људи отетих у фебруару из села у долини реке Кабур (библијски Хабуру) у Сирији. Почетком септембра појавила се нада да ће таоци ипак бити пуштени након што се ИД сложила да смањи цену откупа.

Извор: Православие.ру (превод Информативне службе СПЦ)

КИНА

Обрачун са хришћанима

Како преноси веб-сајт спц.срб, кинески хришћани доживљавају најгори прогон у 21. веку.

Како је информативни портал ChristianHeadlines.com раније објавио, Кина се налази усред кампање да се скину велики црвени крстови који красе већину кинеских цркава. Поред кампање против крстова, уништено је око 1.700 цркава а ухапшени су угледни хришћани и неки адвокати.

Угледни хришћански адвокат Жанг Каи оптужен је зато што представља претњу кинеској „националној безбедности“ и приговорен је због помагања хришћанима у борби да се задрже крстови на црквама.

Жонџуо минџу бао, званични лист кинеске Комунистичке партије, најавио је да ће овај обрачун са хришћанима бити настављен и интензивиран. Према писању овог листа, власти желе да имају још већу контролу над хришћанским црквама и верским активностима.

Упркос прогону и ограничењима верских слобода, хришћанство у Кини напредује, и сматра се да око 10.000 људи свакога дана ступа у хришћанство.

Извор: Православие.ру / сџ.срб

У ДРАГИНЦУ

Молитвено и свечано

Црквена општина у Драгинцу, Епархије шабачке, имала је изузетан почетак црквене нове године. Прославила га је молитвено, заједно са својим Архиепископом Епископом шабачким Господином Лаврентијем и свештенством целог Јадарског намесништва, на челу са архиепископским намесником јадарским протојерејем-ставрофором Драгољубом Ивановићем. Пре вечерња одржан је састанак намесништва. Након молитве Епископ је одликовао старешину цркве у Драгинцу о. Бошка Јаковљевића правом ношења напрсног крста. У богослужењу је учествовало мноштво верника и ученика веронауке. Требало би поменути да у ОШ „14. октобар“ у Драгинцу више од 99 посто деце похађа православни катихизис.

Вероучице Драган Рагичевић

У ХИЛАНДАРУ

25 година од успостављања општежића

Пре 25 година, на празник Преподобне Ангелине Српске, која се прославља 30. јула по старом или 12. августа по новом календару, свештено братство манастира Хиландар је одлучило да врати општежитељни поредак, након око два века живота у особеножићу (идиоритмији). На тај начин се Хиландар, заједно са осталим светогорским манастирима, који су данас сви општежитељни, вратио на древни поредак успостављен од стране његових оснивача Преподобног Симеона и Светог Саве.

Устоличење блаженопочившег Архимандрита Пајсија за првог игумана обновљеног општежића обављено је на празник Покрова Пресвете Богородице 1990. године. По одлуци Свештеног сабора стараца манастира Хиландар, одлучено је

У ДАЉУ

Слава Епархије осјечкопољске и барањске

Слава Епархије осјечкопољске и барањске, Свети деспот Стефан Штиљановић, и ове је године свечано прослављена, 17. октобра 2015. године, Светом Архиепископском Литургијом у Катедралном епархијском храму у Даљу.

Литургију је служио Његово Преосвештенство Епископ осјечкопољски и барањски Лукијан, уз саслужење протојереја-ставрофора др Драгомира Санда, професора на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, као и свештенства Епархије. На Литургији је певао епархијски свештенички хор под диригентском палицом протојереја-ставрофора Ратомира Петровића.

Светој Литургији су присуствовали: генерални конзул Републике Србије Живорад Симић, гости из Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама Републике Србије и представници друштвено-политичког живота.

Све окупљене на Евхаристијском слављу пригодном беседом учио је протојереј-ставрофор др Драгомир Сандо. Подсећајући на житије Светог деспота Стефана, његову несебичну, нелицемерну љубав и непоколебљиву веру која надилази сва временска и друга ограничења, прота Драгомир нагласио је да је то наш путоказ живота, јер смо сви позвани на светост и треба да будемо светлост свету.

Епархија осјечкопољска и барањска, након васпостављања 1991. године, једна је од првих у Српској Православној Цркви која је установила Епархијски дан и славу. Свети деспот Стефан Штиљановић оставио је неизбрисив траг на овим просторима, а Свеблаг Господ га је прославио као свог угодника.

Извор: Епархија осјечкопољска

да се ове године тај историјски догађај свечано обележи управо на овај Богородичин празник. Прославу су увеличали гости, игумани манастира Студенице (Архимандрит Тихон), Дечана (Архимандрит Сава) и Ковиља (Архимандрит Исихије) са својом братијом. Са Косова и Метохије су дошли и монаси манастира Драганац. Већи део гостију је приспео у манастир већ у суботу 10. октобра.

Молитвена прослава је започела свеноћним бдењем које је ово године било посебно свечано због учешћа игумана и монаха из највећих српских манастира. Служба се рано ујутру завршила саборно и евхаристијски Светом Литургијом. Након Литургије у трпезарији Светог краља Милутина уприличена је велика славска трпеза љубави за сву братију, госте, поклонице и раднике у манастиру.

Извор: hilandar.org,

фото: монах Милутин Хиландарац

У ОРАХОВЦУ

Још један напад на српску светињу

Неколицина непознатих младића, 14. октобра 2015, је камењем гађала капију порте Цркве Успења Пресвете Богородице у Ораховцу, а случај је пријављен Косовској полицији.

Инцидент се, како је јавио Радио Конџаки илус из Косовске Митровице, догодио нешто после Литургије која је у овој цркви служена поводом празника Покрова Пресвете Богородице у тренутку док су се у порти налазила деца ораховачког пароха Веље Стојковића.

Стојковић је рекао да се инцидент догодио непосредно након што су се верници разишли по завршетку Литургије, истичући да се тада зачуо снажан ударац веће каменице која је погодила метална врата црквене порте.

Овај напад је свештеника узнемирио и заплашио његову децу ко-

ја су се, у том тренутку, играла у порти цркве.

Свештеник је о овом инциденту одмах обавестио Косовску полицију, која је извршила увиђај.

Према сведочењу једног од очевидаца, који је такође дао исказ полицији заједно са свештеником, напад су извела четворица албанских младића, док су пролазили поред цркве, од којих је један, изненада бацио камен на врата црквене порте.

Младићи су побегли према делу Ораховца који насељавају косовски Албанци.

Извор: ТАНЈУГ

НА ЦЕТИЊУ

Саопштење Митрополије црногорско-приморске за јавност

Његова екселенција монс. Луиђи Пецуту, апостолски нунције у Црној Гори, са својим сарадницима посетио је Цетињски манастир и Митрополију црногорско-приморску.

Послије поклоњења светињама које се чувају у Цетињском манастиру, Његову екселенцију је примио Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије са свештеницима. Радном састанку није присуствовао Митрополит црногорско-приморски Амфилохије због службене посјете Женеви.

Током састанка, Епископ Јоаникије и апостолски нунције монс. Луиђи Пецуту су разговарали о општим темама и савременим изазовима хришћанства у 21. вијеку, као и потреби његовања дијалога између хришћана. Такође, размијенили су мишљења о положају Црква и вјерских заједница у Црној Гори, као и о предложеним рјешењима Нацрта закона о слободи вјероисповијести, који је припремило Министарство за људска и мањинска права. Једнодушно су констатовали да је неопходно одржавати стални дијалог између двије хришћанске Цркве, као и са државом Црном Гором ради подстицања општег добра и остваривања слободе вјероисповијести.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У БЕОГРАДУ

Велика донација Црквеној кухињи

Народна банка Србије је великом акцијом прикупљања хране у свом колективу за Црквену кухињу, као много пута до сад, показала спремност да помогне најсиромашнијим суграђанима. Акцијом под називом „Хуманошћу против глади“ од 13. до 14. октобра ове године прикупљено је близу две тоне хране.

Представници Народне банке Србије су одмах по завршетку акције „Хуманошћу против глади“, у четвртак 15. октобра 2015. године испоручили Црквеној кухињи при ВДС-у прикупљене намирнице. У истовару велике донације су учествовали сви: представници Народне банке Србије, ВДС-а и корисници кухиње. Поред значајне помоћи у раду кухиње ова акција је показала колико има истине у народној изреци „Ко хоће може, ко неће нађе разлог“. Акција је показала да само друштвена одговорност великих компанија и људска доброта могу наше „невидљиве“ суграђане учинити „видљивим“.

Након истовара, јереј Владимир Марковић, секретар Верског добротворног старатељства, је захвалио колективу Народне банке Србије која од почетка подржава рад Црквене кухиње, на овој великој донацији у намирницама.

Извор: ВДС

У ЂУНИСУ

У навечерје празника

У навечерје празника Покрова Пресвете Богородице, Епископ рашко-призренски Теодосије, заменик Епископа нишког у обављању дужности епархијског архијереја, служио је празнично бденије у ма-

настиру Покрова Пресвете Богородице у Ђунису.

После бденија, Епископ је са свештенством и многобројним верним народом служио акатист Покрова Пресвете Богородице на чудотворном извору. Молитвено сабрање испуњено је у Литургијском сабрању, које је предводио Епископ Теодосије уз саслужење свештенства Епархије нишке и верног народа који се у ову светињу стекао са свих страна како би литургијски и молитвено прославио велики Богородичин празник.

Извор: Епархија нишка

У ВАЉЕВУ

Слава најстаријег храма

На празник Покрова Пресвете Богородице – храмовну славу најстарије цркве у Ваљеву, Епископ ваљевски Милутин служио је Свету Архијерејску Литургију, уз саслуживање епархијског свештенства и свештенмонаштва. На Литургијском сабрању, Владика је рукоположио протођакона Невена Лукића, вероучитеља Ваљевске гимназије, у чин презвитера. Архипастирском граматом за подршку Светосавској омладинској заједници при организовању трибина „Православље и млади“ духовни отац Епархије ваљевске одликовао је Миодрага Плазанића, вишег јавног тужиоца.

Извор: Епархија ваљевска

У ЕПАРХИЈИ ТИМОЧКОЈ

Освећена војна капела

Епархија тимочка добила је прву војну капелу посвећену Светом Стефану Деспоту Српском у касарни „Никола Пашић“ у Зајечару, коју је 15. октобра 2015, уз Епископа шумадијског и војног Јована освештао Епископ тимочки Иларион.

Узносећи молитве преблагом Господу за наш верни христољубиви народ и часну и храбру кроз векове српску војску, Светом Архијерејском Литургијом у новоосвећеном параклису началствовао је Епископ тимочки Иларион уз кога је богослужио Владика Јован. Саслуживали су Архимандрит Козма (Радовић), игуман манастира Буково, јереј Зоран Голубовић, старешина зајечарског Саборног храма, главни војни свештеник о. Слађан Влајић, војни свештеници Ђорђе Стојисављевић, Горан Сандић и Иван Ганић. Апостол је читао помоћник војног свештеника из Нишке епархије водник Игор Николић, уз чтецање заставника Милета Даљевића, помоћника војног свештеника из Новог Сада.

Након обраћања Владике Илариона, беседио је Владика шумадијски Јован, који је говорио о значају литургијског присуства живе Цркве у Војсци Србије, како би војничко служење за народ и отаџбину било у славу Божију и Богом благословено.

Свечаном чину освећења богослужбеног простора и Литургији присуствовали су генерал Миле Јелић, командант 3. бригаде КоВ ВС из Ниша, пуковник Горан Стаменковић, командант Команде за развој Тимочке бригаде гарнизона у Зајечару, Владан Пауновић, начелник Зајечарског управног округа и командант Пешадијског батаљона потпуковник Горан Столић са бројним официрима, подофицирима и војницима.

За време свечаног ручка генерал Миле Јелић доделио је, у име Војске Србије и 3. бригаде КоВ, Епископу тимочком Илариону захвалницу за велики допринос и помоћ на уређењу новог параклиса.

Извор: Епархија тимочка

НА ВОЈНОЈ АКАДЕМИЈИ Храмовна слава

У име Епископа шумадијског и војног Јована, Свету Архијерејску Литургију у капели Покрова Пресвете Богородице при Војној академији у Београду, 14. октобра 2015, служио је Епископ бихаћко-петровачки Атанасије, уз саслуживање презвитера: Слађана Влајића, главног војног свештеника, Ђорђа Стојисављевића, војног свештеника 1. бригаде КоВ у Новом Саду, Предрага Докића, војног свештеника 204. ваздухопловне бригаде у Батајници и свештеника АЕМ. Славском богослужењу су присуствовали генерал-мајор Младен Вуруна, ректор Универзитета одбране, и генерал-мајор Видосав Ковачевић са сарадницима.

У име Патријарха Српског грамате за делатну љубав према СПЦ, као и за деловање у оквиру верске службе у ВС, Владика Атанасије је уручио пуковнику Сашу Милутиновићу, начелнику Одељења за веру Генералштаба Војске Србије; професору др Илији Кајтезу, пуковнику авијације Војске Србије и начелнику Катедре друштвених наука на Војној академији, као и Радовану Елезу, мајору инжењерије Војске Србије.

У МАНАСТИРУ ВОЉАВЧА Освећење Светоархангелског храма

У суботу, 17. октобра 2015, Епископ шумадијски Јован освештао је Храм Светог Архангела Гаврила манастира Вољавча. Освећењу храма присуствовали су председник Републике Србије Томислав Николић са супругом, које је овом приликом Владика Јован прогласио ктитори-ма манастира Вољавча. Епископу су

у овом свечаном чину саслуживали архијерејски намесник опленички протојереј-ставрофор Миладин Михаиловић, протојереј-ставрофор др Зоран Крстић, протојереј-ставрофор др Владимир Вукашиновић, протојереј Бојан Димитријевић, протођакон Небојша Јаковљевић и протођакон Иван Гашић.

Након освећења цркве служена је Света Архијерејска Литургија којој су осим председничког пара присуствовали градоначелник Крагујевца Радомир Николић са члановима породице, свештенство и монаштво Епархије шумадијске и многобројни верници и ученици локалних школа.

Литургијске химне појали су чланови црквеног хора „Опленац“ на челу са диригентом Маријом Ракоњац.

Владика Јован је овом приликом одликовао Орденом Светог Симеона Мироточивог председника Републике Србије Томислава Николића и Драгицу Николић.

Извор: Епархија шумадијска

У НИКШИЋУ

О недостатку дијалога

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије служио је на празник Светих Отаца VII васељенског сабора, 18. октобра 2015, Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу.

Владика се у свом слову осврнуо на актуелну друштвену ситуацију и изразио забринутост услед недостатка дијалога у Црној Гори, који се, ових дана, манифестује на различите начине, па чак и употребом силе. „Дијалог је потребан међу људима, без дијалога настају проблеми, а највећи проблеми настају тамо, као што смо ми недавно имали искуство да се потурају лажни људи, лажни свештеници, они се представљају као прави, истинити па онда с њима ми да водимо дијалог. Наравно, ми смо увијек спремни да разобличимо ту лаж, ми то морамо и то радимо ријечима, аргументима, истином, не радимо то као што раде данас поједини да умјесто дијалога, ако имају шта да кажу на оне који

их нешто оптужују да им изнесу аргументе истине, а не силом, пендрецима, затворима, хапшењима. То је врло опасно и неприхватљиво, али не бих желио да досипам уље на ватру и овако је све узаврело свуда у свијету, па и код нас“, рекао је Епископ Јоаникије.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

Манастир Туман

Годишњица обретења моштију Светог Јакова

Дана 21. октобра 2015. године у манастиру Туман крај Голупца торжествено је прослављена годишњица обретења моштију Светог Јакова

(Арсовића).

Многобројно свештенство, монаштво и верници из свих крајева су се сабрали у манастиру Туман, да литургијски прославе новог светитеља. Током Литургије упечатљивом беседом сабранима се обратио о. Оливер Суботић. Након резања славског колача братство манастира је уприличило славску трпезу за све присутне.

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

МИТРОВДАН У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
05 - 12. новембар
ТРАГОМ БИБЛИЈЕ
ИЗРАЕЛ- ЈОРДАН
15 - 27. новембар
БОЖИЋ У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ
05 - 12. јануар

У ПОДГОРИЦИ

Литургија у Саборном храму

Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије служио је 22. октобра 2015. године са свештенством Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици. У архипастирском обраћању сабранима на Литургији Владика је казао да није човјечност него богочовјечност мјера човјекова.

„Богочовјечност је бескрајно више од онога што јесмо и што можемо да будемо по самој својој природи да урадимо. То је тако због тога што је Бог ту мјеру оставио човјеку“, казао је Владика. Владика је рекао да је Бог Својим оваплоћењем то показао на Свом примјеру.

„Својим рођењем од Духа Светога и Пресвете Дјеве Он је дао људској природи квасац бескрајног усавршавања које нема границе. Ни смрт није граница тог усавршавања, него је то усавршавање, као и људско достојанство, безмјерно“, казао је Митрополит Амфилохије.

Након Литургије, у крипти храма је одржан сабор вјероучитеља Митрополије црногорско-приморске.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

НЕКРОЛОГ

Протојереј-ставрофор Миленко Зебић (1926-2015)

Рођен на Св. Саву 27. јануара 1926. у Бјеловару у Краљевини СХС, од оца Душана и мајке Драгице, прота Миленко се упокојио у британском Уједињеном Краљевству 29. септембра 2015, у болници у Бирмингаму.

За време Другог светског рата Миленко је пошао у рат придруживши се српским добровољцима. По Божијем промислу он је остао жив и заједно са многим својим саборцима, преко логора у Италији и Немачкој стигао је у Енглеску 1948. године. Ту се упознао и оженио са Олгом, са којом је добио ћерку Радмилу и сина Александра.

Заједно са његовим ратним друговима и пријатељима почео је да ради на одржању и опстанку православне вере у Великој Британији. Тако је 1958. године Миленко рукоположен за ђакона, а већ 1960. рукоположен је за свештеника и постаје парох бирмингамски. Миленко вредно ради, те већ 1965. бива постављен темељ за изградњу новог храма, који је освештан врло брзо – 1968. године.

Важно је напоменути да је црква посвећена Св. кнезу Лазару од темеља до врха саграђена у византијском стилу, по пројекту архитекте др Драгомира Тадића а сав материјал је донет из Србије.

Касније ће по пројекту архитекте Пеђе Ристића прота Миленко, са парохијанима, саиздати и културни центар – Дом Светог кнеза Лазара са кулом Св. Евгеније који ће својом лепотом учинити да буде стављен под заштиту државе. Доласком Епископа Доситеја за Епископа британско-скандинавског прота Миленко Зебић постаје његов архијерејски заменик. Прота је за свој рад на бирмингамској парохији награђен Орденом Светог Саве. Године 1992. протин син Александар, после теолошких студија у Београду, бива рукоположен за свештеника и постављен на парохију да помаже оцу. Тада су основали и штампарију „Лазарица прес“ где су одштампане многе књиге и часописи. Тако је прота Миленко умножио таленте које му је Бог дао још на крштењу па сада када иде пред лице свога Творца у Царство Небеско чуће Његов глас: „Добри и верни служитељу, у малом си ми био веран над многим ћу те поставити. Уђи у радост Господа свога.“

Бог да душу прости проти Миленку и вечан му помен међу нама и у Царству Небеском.

Проша Милун С. Костић

**Пријатељ штанда
Српске Православне Цркве
на 60. Међународном сајму
књига у Београду:**

Telekom Srbija